

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΑ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1992

ΑΡΙΘ. 6

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Μνήμη του αγίου πάπα Ρώμης Μαρτίνου Α' του όμολογητοϋ. — Μητροπ. Πατρών Νικολήμου, Μηνύματα Τριφδίου. — Έπισκόπου Άχελώου Εϋθυμίου, Προγράμματα έκκλησ. ραδιοσταθμών. — Μητρ. Σύρου Φιλαρέτου (†), Εισηγήσεις περί της ψήφου των Κληρικών. — Αρχιμ. Γεωργ. Π. Στέφας, Ό σπουδαιότερος θερμουργός παράγων στην πορεία του ξθνους μας για την έλευθερία του. — Αρχιμ. Δωρ. Πολυκανδριώτης, Η επίσκεψις του σεισμοϋ εις Μήλον. — Άλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Συζητώντας για τον θάνατο. — Αρχιμ. Συμεών Π. Κούτσας, Ό Κληρικός καί η Ίερωσύνη του. — Παν. Θ. Παπαθεοδώρου, Άνδρόνικος Δημητράκπουλος. — Άθαν. Γ. Μελισσαράη, Νουθεσίας ρήματα. — Επικάιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Άθηναι, Ίασίου 1 — Τηλέφ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ίωάννης
Μιχαήλ, Άριστοτέλους 179,
112 51 Άθηναι.

ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΜΑΡΤΙΝΟΥ Α' ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

Στη χορεία των παπών Ρώμης, πού μνημονεύονται στο Άγιολόγιο της Έκκλησίας, ανήκει και ο άγιος πάπας Ρώμης Μαρτίνος Α' ο Όμολογητής († 655), του όποιου η μνήμη εορτάζεται, στην μὲν Όρθόδοξη Έκκλησία την 13η Άπριλίου, στην δὲ Δυτική την 12η Νοεμβρίου. Γεννήθηκε στο Τόντι της Ούμβρίας της Κεντρικής Ίταλίας και ως κληρικός διετέλεσε αποκρισιάριος του πάπα Ρώμης στην Κωνσταντινούπολι. Όταν εξελέγη πάπας, οί Έκκλησίες της Άνατολής και ο αυτοκράτωρ είχαν παραδοθή στην αίρεσι του μονοθελητισμοϋ. Τότε ακριβώς ο Μαρτίνος, πού ειχεν αναλάβει το παπικό αξίωμα χωρίς την συνηθισμένη αυτοκρατορική έγκρισι, ύψωσε το ανάστημά του προς άναχαίτισι της αίρετικής πλημμυρίδος. Ήταν πρωταγωνιστής σιή σύνοδο του Λατερανού (σὸν καὸ του Σωτήρος, Όκι. 649), στην όποία πνευματικοί μέντορες ήσαν ο εκ Κωνσταντινουπόλεως Μάξιμος ο Όμολογητής και άλλοι όρθόδοξοι ήγούμενοι και μοναχοί, πού εξ Άνατολής ειχαν καταφύγει σιή Δύσι. Τα πρακτικά της συνόδου αυτής, πού κατεδίκασε τον μονοθελητισμό, μεταφράζονταν άμέσως στην ελληνική γλώσσα. Έτσι προπαρασκευάσθηκε θεολογικώς η Σι' Οικ. Σύνοδος της Κωνσταντινουπόλεως (680 - 681), πού διετύπωσε τον όρον: «Και δύο φυσικά θελήσεις ήτοι θελήματα εν αυτώ (τω Χριστώ) και δύο φυσικά ενεργείας άδιαιρέτως, άτρέπτως, άμερίστως, άσυγχύτως κατὰ την των άγιων πατέρων διδτοκαλίαν κηρύττομεν και δύο μὲν φυσικά θελήματα ούχ ύπεναντία, μη γένοιτο,... άλλ' έπόμενον το ανθρώπινον αυτου θέλημα και μη αντιπάλιον η αντιπαλαίον, μάλλον μὲν ουν και ύποτασσόμενον τῷ θείῳ αυτου και πανοθενεί θελήματι».

Ό αυτοκράτωρ Κώνστας Β' όργίσθηκε για την άντιαιρετική δρασι του πάπα Μαρτίνου, διέταξε τη σύλληπι και μεταφορά του στην Κωνσταντινούπολι, όπου σὲ παρωδία δίκης τον κατεδίκασε σὲ θάνατο. Μὲ επέμβασι του παιριάρχου Παύλου Β' η ποιη του μετριάσθηκε σὲ εκτόπισι κι έτσι απέθανεν εξόριστος σιή Χερσώνα. Οί συγκλονιστικές επιστολές του εκ της εξορίας καθρεπίζουν την βαθειαν άπογοήτευσι του για πρώην ύφισταμένους και φίλους του (Migne P.L. 87, 106-212. Για την παρομοία δρασί του εναντίον του Μονοθελητισμοϋ πέθανε εξόριστος σιή Δαξία του Εϋξείνου Πόντου και ο άγιος Μάξιμος ο Όμολογητής.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ Ι. ΑΚΟΛΟΥΘΙΩΝ

Α' ΑΠΟ ΔΕΙΠΝΩΝ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

ΣΕΙΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ - ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΠΙΤΟΜΟΙ

1. Η ΑΜΠΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΗΜΑΤΑ*

«Πᾶν κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ» (Ἰω. 15,2).

Ὁ ἔμπειρος ἀμπελουργὸς ξερριζώνει τὰ ἄκαρπα κλήματα. Τὰ δὲ καρποφόρα τὰ κλαδεύει, τὰ καθαρίζει ἀπὸ τὰ ξερὰ καὶ ἀτροφικὰ κλαδιά, διὰ νὰ ἀποδώσουν μεγαλύτεραν καρποφορίαν.

Αὐτὴν τὴν παραβολικὴν εἰκόνα ἐχρησιμοποίησεν ὁ Χριστός, διὰ νὰ δμλήσῃ περὶ τῆς ψυχικῆς καθαρότητος. Καὶ εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅτι δὲν ἀπευθύνεται μόνον πρὸς τοὺς μὴ καθαρούς, διὰ νὰ τοὺς εἴπῃ ὅτι, σὰν τὰ ἄκαρπα δένδρα, θὰ γίνουσι ἀπόβλητοι ἀπὸ τὸν ἀμπελώνά Του καὶ τὴν βασιλείαν Του. Ἀλλὰ ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς ψυχικῶς καθαρούς καὶ τοὺς πνευματικῶς καλλιεργημένους καὶ καρποφοροῦντας, διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι χρειάζονται κλάδεμα, διὰ νὰ προσδεύσουν ἀκόμη περισσότερο. (Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ καρποφόρα δένδρα κυρίως κλαδεύονται καὶ ζωογονοῦνται καὶ καρποφοροῦν μὲ πληρότητα).

Ἐν προκειμένῳ κλάδεμα εἶναι οἱ πόνοι, αἱ θλίψεις, αἱ δοκιμασίαι ποῦ ἐπιτρέπει ὁ Θεός, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ πειρασμοὶ «ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται» (Α' Κορ. 11,19). Ἐξ ἄλλου «πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰμὴ ἀνθρώπινος, πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν» (αὐτ. 10,13).

Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, αὐτὸ δι' ἡμᾶς σημαίνει νὰ μὴ ἐπαναπαυώμεθα εἰς τὸν ὅποιον βαθμὸν ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς καταρτίσεως διαθέτομεν (καὶ «ὁ δο-

κῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ» [αὐτ. 12]), ἀλλὰ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τὸ ἔργον τῆς χάριτος μᾶς εἶναι ἀπαραίτητον, διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάποια ἀπαράδεικτα στοιχεῖα τοῦ ἑαυτοῦ μας — κατάλοιπα τοῦ «παλαιοῦ ἀνθρώπου», ποῦ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν μέσα μας. Καὶ ἔχομεν ἀνάγκην νὰ μᾶς ἐμπλουτίσῃ ἡ θεία Χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, διὰ νὰ «ἔχωμεν τὸν καρπὸν ἡμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον» (Ρωμ. 6,22).

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλους κοσμικόφρονας καὶ ὑλόφρονας «ὧν Θεὸς ἡ κοιλία (καὶ ἡ ὕλική εὐμάρεια), ὧν τὸ τέλος ἡ ἀπώλεια» (Φιλιπ. 3,19), δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν νὰ ἀναφερθῶμεν — τὸ ἀπαιτεῖ ἡ Μεγ. Τεσσαρακοστή, ἀπὸ τῆς «Καθαρᾶς Δευτέρας» ἤδη καὶ τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος — καὶ εἰς τὸ θέμα τῆς νηστείας, τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος καὶ ὀλιγαρκείας. Διότι, πέραν τῆς νηστείας τῶν τροφῶν, καλούμεθα καὶ εἰς πνευματικὴν νηστείαν, μέσα εἰς τὴν ἀγωνιστικὴν καὶ ἀσκητικὴν προσπάθειαν τῆς ὁποίας καὶ ἡ λιτοδίαιτος διατροφή συμβάλλει εἰς τὸν ἐξαγνισμόν καὶ τὴν κάθαρσιν «ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος», ὥστε νὰ «ἐπιτελοῦμεν ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ» καὶ νὰ «δοξάζωμεν τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. 6,20, Β' Κορ. 7,1). Καὶ ἰδοὺ τὸ ὑμνολογικὸν μῆνυμα τῆς παρουσίας ἡμέρας:

«Νηστεύσωμεν νηστειαν δεκτὴν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ. Ἀληθῆς νηστεία ἡ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσις· ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους καὶ ἐπιφορκίας. Ἡ τούτων ἐνδεια νηστεία ἐστὶν ἀληθῆς καὶ εὐπρόσδεκτος» (Ἰδιόμελον τοῦ ἑσπερινοῦ).

Εἰς τὰ πνευματικὰ θέματα ἐν τούτοις, περὶ τῶν ὁποίων μὲ πολλὴν ἔμφασιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τονίζει: «ζηλοῦτε τὰ πνευματικὰ» (Α' Κορ. 14,1), δὲν ἔχει θέσιν ἡ ὀλιγαρκεία, ὅπως ἐνδείκνυται ἡ λιτότης εἰς τὰ ὕλικὰ πράγματα. Εἶπε σχετικῶς ὁ Κύριος, διὰ τὸν πνευ-

* Διὰ τὴν Καθαρὰν Δευτέραν ἢ τὴν Παρασκευὴν τῆς Α' Ἑβδομάδος — εἰς τοὺς Χαιρετισμοὺς — μετὰ τὸ Ἐδαγγέλιον.

7. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΡΑΔΙΟΣΤΑΘΜΩΝ*

Β' Τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ «Πειραικὴ Ἐκκλησία»

Τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου

κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΕΤΑΡΤΗ

- 7.00 Ἐναρξη - Πρωινή Προσευχή - Βυζ. μουσική
- 7.45 Τὸ Ἀγιολόγιο τῆς ἡμέρας
- 8.00 Ματιές στὴ ζωὴ μας
- 8.45 Τὸ χρονογράφημα
- 9.00 Ἐπικαιρότητες
- 9.15 Τὸ σχόλιο τῆς ἡμέρας
- 9.30 Προσεγγίσεις στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα
- 10.00 Προσεγγίζοντας τὴν Ἀγία Γραφή

- 10.45 Ὅργανικὴ μουσικὴ
- 11.00 Ἐπικαιρότητες
- 11.15 Τὰ λόγια τῆς ἐρήμου
- 11.30 Γύρω ἀπὸ τὴν παιδεία
- 12.00 Νεανικὰ τραγούδια
- 12.15 Μὲ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου
- 1.00 Ζωντανοὶ διάλογοι
- 2.00 Ὅργανικὴ μουσικὴ
- 2.15 Ἡ Παράκλησις πρὸς τὴν Παναγία
- 3.00 Ἐπικαιρότητες
- 3.30 Μὲ τὴν τρίτη ἡλικία

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 84 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

ματικὸν τομέα, ὅτι «παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ» (Ματθ. 25,29). Μὲ αὐτὸν τὸν λόγον ἐπεσφράγισε τὴν παραβολὴν τῶν ταλάντων. Καὶ ἐτόνισεν ὅτι αἱ εὐλογίαι τοῦ καὶ «πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν καταβαίνειν» ἐπιφυλάσσονται εἰς ἐκείνους ποὺ τὰ ἀξιοποιοῦν καὶ τὰ πολλαπλασιάζουν. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἐξελίσσονται, καὶ δὲν προκόπτουν, ἀναβαίνοντες συνεχῶς τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς βαθμίδας τῆς ἀρετῆς, ἐν τέλει ὑποβαθμίζονται καὶ χάνουν καὶ τὰ ὀλίγα θετικὰ καὶ ἐλπιδοφόρα (ἐξελλίξιμα) χαρίσματά των.

Μὴ λέγωμεν λοιπὸν ὅτι καλοὶ εἴμεθα καὶ δὲν μᾶς βαρύνουν σοβαρὰ ἐλαττώματα (ἐλλείψεις πνευματικαί), ἐφ' ὅσον ἀκόμη «ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος [δὲν] συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ» (Ρωμ. 6,6). Ἡ ψυχικὴ κάθαρσις δὲν ἔχει ὀλοκληρωθῆ. Χρειαζέται συνέχεις τοῦ ἀγῶνος. Καὶ σύμπραξις τῆς θελήσεώς μας μὲ τὴν θεῖαν χάριν.

Καὶ κατὰ ἀκόμη ἂς ἔχουν πάντοτε ὑπ' ὄψει οἱ μελετῶντες καὶ ἐνασχολούμενοι μὲ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος εἶπεν· «ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν» (Ἰω. 15,3). Ὁ λόγος Του δὲν φωτίζει μόνον· ἀλλ' ἔχει καὶ ἀναγεννητικὴν καὶ ἁγιαστικὴν δύναμιν. Καὶ ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν χάριν Του γίνεται τὸ σωτήριον δίδυμον δῶρον, ποὺ ἔφερον ὁ Χριστὸς εἰς τὸν κόσμον. «Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια

διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο» (Ἰω. 1,17). Μὲ αὐτὰ τὰ δύο ὁ χριστιανὸς φωτίζεται, ἀγιάζεται καὶ σώζεται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἐζήτησεν ἐκ τοῦ Πατρὸς Του ὁ Κύριος δι' ἡμᾶς τὸ τέλειον τοῦτο δῶρημα· «ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ἐστὶ» (αὐτ. 17,17). Καὶ εἶναι προνομιῶχοι ὅσοι τρέφονται μὲ τὸν λόγον καὶ τὴν μυστηριακὴν δωρεάν τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου.

Ἦπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα εἶπε πάλιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· ὅτι «πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις» (Τίτ. 1,15). «Ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσίν μας ὁ πανάγαθος Θεὸς εἶναι καθαρὰ καὶ εὐπρόσδεκτα· «ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως» (Α' Τιμ. 4,4). Ἄρκει γὰρ τὰ ἐπιδιώκωμεν καὶ γὰρ τὰ ἀπολαμβάνωμεν νόμιμα καὶ ἠθικά. Χωρὶς διαβλητοὺς τρόπους καὶ μεθοδεύσεις. Καὶ μὲ ἀγνὰς καὶ καθαρὰς—ἀψόγους—προϋποθέσεις. Μὲ ὁδηγὸν τὴν συνείδησιν· καὶ μὲ ἀδοκίμετον σκέψιν καὶ διάθεσιν. Μὲ καθαρὰν καὶ ὄχι ἔνοχον τὴν συνείδησιν. Χωρὶς πονηρίας καὶ ἀδικίας καὶ ἀνόμους καὶ βρώμικους τρόπους εἶναι «πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς». Ἀποχὴ μόνον ἀπὸ τὰ ἀπηγορευμένα παρὰ Θεοῦ. Καὶ ἡ ζωὴ μας θὰ εἶναι εὐλογημένη καὶ παραδεισιακὴ. «Μ ὅ ν ο ν ἐ ν Κ υ ρ ί ω». Αὐτὸ ἂς εἶναι τὸ κριτήριον τῆς καθαρότητος καὶ τῆς θεαρέστου «ἐν πᾶσι» ζωῆς μας.

- 4.00 Νεανικοί παλμοί
- 5.00 Έπικαιρότητες
- 5.15 Γνωριμία με την ὀρθόδοξη Λατρεία
- 6.00 Σύγχρονα Ιατροκοινωνικά προβλήματα
- 6.45 Κλασσική μουσική
- 7.00 Στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ
- 8.00 Ὁ πολιτιστικὸς μας περίγυρος
- 8.30 Παιδαγωγικὰ θέματα
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Μὲ ὁδηγὸ ἓνα βιβλίο
- 10.00 Ἀγγλικὴ ἔκπομπή
- 10.30 Ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Σταθμοῦ μας
- 11.15 Ὕμνοι
- 11.50 Τέλος Προγράμματος

ΠΕΜΠΤΗ

- 7.00 Ἐναρξή - Πρωϊνὴ Προσευχὴ - Βυζ. μουσικὴ
- 7.45 Τὸ Ἀγιολόγιο τῆς ἡμέρας
- 8.00 Ματιές στὴ ζωὴ μας
- 8.50 Τὸ χρονογράφημα
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Τὸ σχόλιο τῆς ἡμέρας
- 9.30 Γιὰ τὴ γυναίκα, τὴ σύζυγο, τὴ μητέρα
- 10.00 Έπικαιρότητες
- 10.15 Κάτω ἀπὸ τὸ πετραχεῖλι
- 11.00 Έπικαιρότητες
- 11.15 Τὰ λόγια τῆς ἐρήμου
- 11.30 Θέματα αὐτογνωσίας
- 12.00 Νεανικὰ τραγούδια
- 12.15 Ἡ Ἐνορία, οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ
- 1.00 Διαδρομὲς στὶς διαστάσεις τῆς Ἐπιστήμης
- 1.45 Δημοτικὴ μουσικὴ
- 2.00 Ἐνα παράθυρο στὸ σύγχρονο κόσμο
- 2.30 Ἐκκλησιαστικοὶ Ὕμνοι
- 3.00 Έπικαιρότητες
- 3.30 Ἱατρικὴ ἔκπομπή
- 4.00 Νεανικοὶ προβληματισμοὶ
- 5.00 Έπικαιρότητες
- 5.15 Ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλία τῶν Πατέρων
- 6.00 Τὸ πρόσωπο τῆς Θεομήτορος
- 6.45 Κλασσικὴ μουσικὴ
- 7.00 Μαθήματα βυζαντινῆς μουσικῆς
- 7.30 Περιβαλλοντικὲς περιπλανήσεις
- 8.00 Στὶς γειτονιὲς τῆς Ἑλλάδος
- 8.15 Ἀντιαιρετικὰ θέματα
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Κοινωνικοὶ προβληματισμοὶ
- 9.30 Ἐνας γιατρὸς μαζί μας
- 10.30 Ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Σταθμοῦ μας
- 11.15 Ὕμνοι
- 11.50 Τέλος Προγράμματος

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

- 7.00 Ἐναρξή - Πρωϊνὴ Προσευχὴ - Βυζ. μουσικὴ
- 7.45 Τὸ Ἀγιολόγιο τῆς ἡμέρας
- 8.00 Ματιές στὴ ζωὴ μας
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Τὸ σχόλιο τῆς ἡμέρας
- 9.30 Ὁρθοδοξία καὶ παράδοση
- 10.00 Έπικαιρότητες
- 10.15 Φῶς καὶ ζωὴ
- 11.00 Έπικαιρότητες
- 11.15 Τὰ λόγια τῆς ἐρήμου
- 11.30 Ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία τοῦ Βορρᾶ
- 12.00 Νεανικὰ τραγούδια
- 12.15 Ὁρθοδοξία καὶ Αἴρεση
- 1.00 Μὲ τὸ μικρόφωνο τῆς Ἐκκλησίας
- 1.45 Δημοτικὴ μουσικὴ
- 2.00 Ἀπὸ τὴ ρουμανικὴ Θεολογία
- 2.30 Βυζαντινοὶ Ὕμνοι
- 3.00 Έπικαιρότητες
- 3.30 Ἐκπομπὴ τοῦ Ε.Ε.Σ.
- 4.00 Συζητώντας μὲ τίς νέες τοῦ σήμερα
- 5.00 Έπικαιρότητες
- 5.15 Ἐρμηγεῖα Καινῆς Διαθήκης
- 5.30 Ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη Λατρεία
- 6.00 Πατερικὰ μηνύματα
- 6.45 Κλασσικὴ μουσικὴ
- 7.00 Μεγάλοι δημιουργοὶ
- 7.30 Κωνσταντινούπολη
- 8.00 Στὶς γειτονιὲς τῆς Ἑλλάδος
- 8.15 Μουσικὸ πολύγωνο
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ
- 10.00 Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀποδείπνου
- 10.30 Νυχτερινοὶ περίπατοι
- 12.20 Τέλος Προγράμματος

ΣΑΒΒΑΤΟ

- 7.00 Ἐναρξή - Πρωϊνὴ Προσευχὴ - Βυζ. μουσικὴ
- 7.45 Τὸ Ἀγιολόγιο τῆς ἡμέρας
- 8.00 Τὸ κυκλοφοριακὸ ὄλεπτο
- 8.15 Ματιές στὴ ζωὴ μας
- 9.00 Έπικαιρότητες
- 9.15 Τὸ ραδιοχρονικὸ τοῦ Σαββάτου
- 9.30 Ἐλληγισμοί: ὁ γύρος τοῦ κόσμου
- 10.00 Συντροφιά μὲ τοὺς μικροὺς μας φίλους
- 10.45 Ὁργανικὴ μουσικὴ
- 11.00 Έπικαιρότητες
- 11.15 Διάλογος μὲ τὴ σημερινὴ γυναίκα
- 12.00 Κλασσικὴ μουσικὴ
- 12.15 Μὲ τὴν τέχνη τοῦ λόγου

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ*

Τοῦ Μητροπολίτου Σύρου ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ (†)

Δ'. Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ μέτρου.

Τελευταῖον ἀπομένει τὸ θέμα τῆς ἀξιοποίησεως τῆς ψήφου τῶν Κληρικῶν ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ σκοποῦ καθ' ὃν θέλει ἀποφασισθῆ ἢ καθιέρωσις τοῦ μέτρου. Διότι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἀμφιβάλλοντες περὶ τοῦ καταλλήλου τρόπου τῆς χρησιμοποίησεως τῆς ψήφου ταύτης. Ὑπάρχουσι πιθανὸν καὶ οἱ φοβούμενοι ἐκτροπήν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ, διαβλέποντες πολλοὺς κινδύνους, τὸ μὲν εἰς τὸ θέμα ἀναμίξεως τοῦ Κλήρου εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκ φόβου ὑπαγωγῆς τοῦ ἐφημερίου εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ πρώτου κοιμητάρχου, τὸ δὲ εἰς κακὴν τοῦ μέτρου χρήσιν ἐκ παικίλων ἄλλων λόγων.

Ἄλλ' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἔργον τῆς Διοικήσεως Ἐκκλησίας. Ἀποτελεῖ καθήκον ἱερὸν καὶ ἄκρως σοβαρὸν. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας, καὶ ἐν ἀκολουθίᾳ ἢ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, μετὰ τὴν παροχὴν τῆς ἀδείας πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος, δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ἀπλοῦν ἔργον διαφωτίσεως. Ἄλλὰ νὰ χαραχθῆ ὑπὸ τούτων ἢ διήκουσα κατευθυντήριος γραμμὴ πρὸς τοὺς ἐκασταχοῦ Μητροπολίτας, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἔργον διδασκαλίας καὶ διαφωτίσεως, σκοποῦν τὴν ἐξήγησιν τὸ μὲν τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως, τὸ δὲ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τοῦ μέτρου. Θὰ διδαχθῶσιν ἐκτενῶς τὰ αἰτία, οἱ λόγοι, τῆς λήψεως τῆς ἀποφάσεως. Οἱ διωκόμενοι σκοποὶ, ἐθνικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοί, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο θὰ ἐπιταχθῆ ἢ ἄσκησις τούτου μετ' εὐπρεπειας, βάσει τῶν ὁδηγιῶν τῆς Ἐκκλ. Διοικήσεως, μετὰ σεμνότητος καὶ ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀναμίξεως μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῶν κοιμητῶν. Ὡς συμβαίνει ἄλλαχού μετὰ τόσης ἐπιτυχίας.

Ἡμεῖς ἀναμνηνησόμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην, ποιμάναντες ἐπὶ συναπτὰ ἔτη τὴν Ἐπισκοπὴν Σικάγου,

μετὰ πόσης εὐπρεπειας καὶ σεμνότητος ἤσκησε καὶ ἀσχεῖ τὸ ἱερὸν καθήκον τοῦτο ὁ Ὁρθόδοξος Κληρὸς ἐν Η.Π.Α., ὅπου ἢ μὴ χρήσις τοῦ δικαιώματος χαρακτηρίζεται ὡς ἔγκλημα κατὰ τῆς Πολιτείας. Ἔχει καταστή αὐτόθι συνειδήσις, χάρις εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Διοικητικῆς Ἐκκλ. Ἀρχῆς, ἢ ὠραιότης τῆς ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος μετὰ σεμνότητος καὶ εὐπρεπειας καὶ ἢ ἀξιοποίησις αὐτοῦ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν πραγμάτων τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι, εἶναι καὶ τοῦτο ἀποκλειστικὸν θέμα τῶν Ἱεραρχῶν, οἵτινες ἐν ἐπιγνώσει τελούντες τῆς σημασίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς καθιέρωσεως τοῦ μέτρου, θέλουσι μεταλαμπαδεύσει πάντα ταῦτα εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς Κληρικοὺς καὶ θέλουσι συμβάλλει διὰ τὴν ἀπόλυτον ἐπιτυχίαν καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους ἱεράν ἄσκησιν αὐτοῦ.

Ἄλλωστε μεγάλως θέλει καταστήσει εὐχερῆ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου ἐπ' ἀγαθῶ, ἢ ἀπὸ καιροῦ καταστάσα ὄριμος συνειδήσις ἐν τῇ ἱερῇ Ὁρθοδόξῃ Ἑλληνικῇ Κλήρῳ τῆς σκοπιμότητος αὐτοῦ. Ἡ οἰαδήποτε ἐπὶ τούτου ἀπόφασις τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἀναμένεται ἀγωνιωδῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ὁρθόδοξων Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν θὰ χρειασθῆ κόπος πολὺς διὰ τὴν κατάλληλον διαφώτισιν τοῦ Κληρικοῦ πληρώματος τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Οἱ Ἑλληνες Κληρικοί, διακρινόμενοι δι' ἐθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν συνειδήσιν, ζῶντες ἐν κυριολεξίᾳ τὰ σοβοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα καὶ συμμετέχοντες εἰς τὴν ἀγωνιώδη προσπάθειαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Διοικήσεως διὰ τὴν εὐδῶσιν πάντων τούτων, ὑπέρμαχοι τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, δὲν ἀναμύγουσιν ἢ τὸ σύνθημα τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς πρὸς ἐκπλήρωσιν καὶ πάλιν καὶ ἄλλου μεγάλου καθήκοντος. Διὰ τῆς παροχῆς τῆς ψήφου αὐτῶν νὰ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 85 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

1.00 Ἀναζητώντας τοὺς πανέλληνες	7.15 Μουσικὲς διαστάσεις
2.00 Εἰδησεογραφικὴ ἀνασκόπησις τοῦ ἑπταήμερου	7.45 Συναξάρι τοῦ 20οῦ αἰῶνα
3.00 Χορωδιακὴ πανδαισία	8.30 Προσέγγισις τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας
3.45 Θέλετε νὰ μάθετε μουσικὴν;	9.15 Προβληματισμοὶ μέσα στὴ νύχτα
4.00 Ἀπὸ νέους σὲ νέους	10.00 Ἀπὸ τὴ μουσικὴ μας παράδοσις
4.45 Κλασσικὴ μουσικὴ	10.50 Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἀποδείπνου
5.00 Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Κυριακῆς	11.15 Ὕμνοι
6.00 Ἐπικαιρότητες	11.50 Τέλος Προγράμματος
6.15 Ἀνάλυσις ἀποστολικοῦ καὶ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος τῆς Κυριακῆς	(Τέλος)

Ο ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟΣ ΘΕΡΜΟΥΡΓΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ*

Του πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΣΤΕΦΑ
Πρωτοσυγκέλλου 'Ι. Μ. Σταγῶν καὶ Μετεώρων

Σὲ ἐπόμενες παραγράφους τῆς Ἐγκυκλίου ἐκφράζει τὴν ἀγωνίαν του, διότι τὸ Ἔθνος κινδυνεύει νὰ στερηθῆ «μὴ μόνον σοφίας ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως».

Τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας ἔχει ἀγκαλιάσει «πηχτῆς σκλαβιάς χειροπιαστὸ σκοτάδι». Ὅταν μετὰ τὴν πτώση τῆς βασιλίδος ἐπισημοποιήθηκε ἡ μεταβίβαση τῆς ἐξουσίας στὸν ὀθωμανὸ κατακτητὴ, οἱ Ἕλληνες χάνουν ἀπὸ τὰ χέρια τους τὴν κεντρικὴ κρατικὴ ἐξουσία καὶ δὲν μποροῦν πλέον νὰ ἔχουν ἐπίσημες πρωτοβουλίες πολιτικῆς δραστηριότητος.

Ἐξ ἄλλου ἀπὸ τίς ἀλλεπάλληλες καταπιέσεις, βιαιότητες καὶ καταστροφές θρίσκονται ἀποδυναμωμένοι καὶ ἐξαντλημένοι. Οἱ βαρύτερες φορολογίες καὶ ἡ μανία τοῦ ἐξολοθρευμοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα κινεῖται καὶ φέρεται ὁ κατακτητῆς, καθὼς καὶ οἱ διαρπαγές καὶ λεηλασίες, δημιουργοῦν κατάστασι ἀφόρητη καὶ ἀπελπιστικὴ. Πολλοὶ ἄνδρες τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῶν γραμμάτων ἀναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα καὶ νὰ καταφύγουν στὰ ξένα. Ἀλλὰ μὲ τὴ μείωση τοῦ πληθυσμοῦ ἡ πατρίδα ἀπογυμνώνεται ἀπὸ ἀνθρώπους πνευματικῆς καὶ ἄλλης ἐθνικῆς προσφοράς. Ἡ θέσι ἐκείνων πού παραμένουν γίνεται πολλαπλῶς δυσχερέστερη.

Τόσοι λίγοι λόγοι παρέμειναν στὴν πατρίδα, ὥστε ὁ διδάσκαλος τοῦ γένους καὶ λόγιος Κων. Κούμας στὸ δωδεκάτομο βιβλίον του «Ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων» νὰ τοὺς χαρακτηρίξῃ «ἀμυδρὰ καὶ διψαλέα λυ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 87 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

συμβάλλωσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν προσπάθειαν καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν μεγάλων κατευθύνσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Ἐκκλησίας.

Ὅθεν εἰσηγοῦμεθα:

α) Νὰ ἐπιτραπῆ ἡ ἀσκησις τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν εἰς περιπτώσεις ἀναδείξεως ἐκπροσώπων τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας ἐν τῇ Βουλῇ εἰς τοὺς Κληρικούς, τοὺς Μοναχοὺς καὶ τὰς Μοναχάς.

β) Νὰ ἐπιτραπῆ νομοθετικῶς καὶ τὸ ἐκλόγιμον διὰ τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀντιπροσωπείαν, ὡς ἐξῆς: Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἀνανέωσης τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας δι' ἐκλογῆς Βουλευτῶν, νὰ ἐκλέγῃ

χνάρια, ἀραιότατα κείμενα μεταξὺ παχυτάτου σκοτους»⁵.

Γιὰ χρονικὸ διάστημα μεγαλύτερον ἀπὸ αἰῶνα τὸ Ἔθνος στερεῖται δασκάλων. Τὰ σχολεῖα ἐκλείσαν τὴν ὥρα πού —ἀπὸ τὴν προσφορά ἑλλήνων λογίων στὰ ξένα— λαοὶ τῆς Δύσεως δέχονταν τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδραση τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ φωτίζονταν, τὰ ἑλληνόπουλα μένουσιν ἀγράμματα καὶ ὁ ἄτυχος λαὸς μας θυσιζόταν στὸ πυκνὸ σκοτάδι τῆς τουρκικῆς βαρβαρότητος.

Ὁ λόγιος Μητροπολίτης Νικαίας Βησσαρίων θρηγώνωντας τὴν ἀπαιδευσίαν τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς του ἔλεγε: «Εἶναι παράδοξον νὰ βλέπωμεν τοὺς Δυτικούς νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῶν ἡμετέρων φώτων, ἡμεῖς δὲ οἱ δημιουργοὶ τῶν ἐπιστημῶν, νὰ ζῶμεν ἐν τῇ βαρβαρότητι»⁶.

Τὰ δεῖνὰ πού σημειώθηκαν στὸ Ἔθνος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιάς εἶναι πολλὰ καὶ παρατηροῦνται σὲ ὅλους τοὺς τομείους τῆς ζωῆς του. Ὁ λαὸς μας ἀντιμετώπισε καὶ δοκίμασε πολλοὺς καὶ μεγάλους πειρασμούς. Ἄλλους κατάφερε καὶ τοὺς ξεπέρασε ἀνώδυνα ἢ μὲ ἀσήμεντες συνέπειες. Ἄλλοι ὅμως ἔγιναν ὑποουλές

5. Κων. Κούμας, «Ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων IB'», σ. 554.

6. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, «Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων) πόλεως ἑλληνικῶν Ἀκαδημιῶν» (Λόγος 25ης Μαρτίου, 1927).

πέντε ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἀ ρ ι σ τ ι ν ὀ δ η ν, ἵνα παρίστανται εἰς τὴν Βουλὴν ὁ σά κ ι ε π ρ ο β ἄ λ λ ε ι π ε ρ ἴ π τ ω σ ι ε ς ἀ φ ο ρ ῶ σ α ν ο μ ο θ ε τ ι κ ῆ ν ρ ῦ θ μ ι σ ι ν ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ο ὕ ζ η τ ῆ μ α τ ο ς π ρ ὸ ς διαφώτισιν τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου καὶ ὑποστήριξιν ἀνάλογον τῶν ἀπόψεων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας νὰ δύναται νὰ ἀσκῆ τὸ δικαίωμά της τοῦτο, εἴτε συγκαλουμένη ἐκτάκτως πρὸς ἐκλογὴν τῶν ἀριστίνδην ἐκπροσώπων αὐτῆς, εἴτε διὰ δηλώσεως ἐκάστου τῶν μελῶν αὐτῆς ἐγγράφως πρὸς τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον περὶ τῶν προτεινομένων ὡς ἀριστίνδην ἐκπροσώπων.

(Τέλος)

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ. ΔΩΡ. ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗΣ

παγίδες, στις οποίες πιάστηκαν και αιχμαλωτίστηκαν θανατηφόρα πολλά θύματα.

Θά 'ναι άδικοιολόγητη ή παράλειψη τής άναφορας μας τουλάχιστον σέ δύο φοβερούς πειρασμούς, από τους οποίους δέν μπόρεσε νά ξεφύγη ένας άγνωστος αλλά πολύ ύπολογιστικός αριθμός έλλήνων και χριστιανών αδελφών μας. Οί δάρβαροι χτύπησαν άλύπητα και άπάνθρωπα τó αίχμάλωτο και κατατραυματισμένο σώμα του λαού μας μέ δύο όδυνηρά και πληγιαστικά χτυπήματα, πού προκάλεσαν έξαντλητικές αίμορροούσες πληγές. Τό ένα ήταν ό άναγκαστικός και βίαιος έξισλαμισμός, τó δε άλλο, τó άπάνθρωπο παιδομάζωμα. Και τά δύο χτυπήματα είναι θέματα σοβαρά και γνωστά, όποτε όποιοσδήποτε σχολιασμός τους μάλλον περιττεύει αλλά και μπορεί νά τά άδικήση.

Γεγονός πάντως είναι ότι —κατά τή γνώμη του μαρτυρικού Οίκουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου Λουκάρεως— οί Έλληνες «έχομεν χάριτι Χριστού σοφίαν έξωτέραν και πνευματικήν, ώστε νά σηκώνωμεν τόν σταυρόν μας και νά χύνωμεν τó αίμα μας διά τήν πίστιν και τήν άγάπην πρós τόν Κύριον Ίησούν Χριστόν». Άν είχε βασιλεύσει ό Τούρκος εις τήν Φραγκίαν δέκα χρόνους, χριστιανούς εκεί δέν εύρισκες' και εις τήν Ελλάδα τώρα διακοσίους χρόνους εύρίσκεται και κατοπαθούσιν οί άνθρωποι και βασανίζονται διά νά στέκουν εις τήν πίστιν τους, και λάμπει ή πίστις του Χριστού και τó μυστήριο τής εύσεβείας⁷.

γ) Στην περίοδο τής μακροχρόνιας και μέ πολλά δεινά σκλαδιās έγινε πτώση του Κράτους, όχι όμως του Γένους.

Σάν Έλληνες μπορούμε νά αισθανόμαστε υπερήφανοι, διότι μέ τήν πτώση τής βασιλεύουσας δέν έγινε και ή κατάρρευση του Έλληνισμού. Χάθηκε τó Έθνος και σκορπίστηκε, έμεινε όμως τó Γένος και άναζυμώθηκε. Μέ τά ιστορικά γεγονότα τó Έθνος είπε κάποια στιγμή: «Έχασα τόν βασιλιά μου και τó βασίλειό του!». Άλλά μέ τόν ψίθυρο του θύλου και μέ τους παλμούς τής καρδιάς τó Γένος είπε: «Μαρμάρωσε ό βασιλιάς μου και διακατέχει μυστικά τó βασίλειό του».

Αυτός πού ζει και σ' αιώνας αιώνων βασιλεύει δέν είναι ό βασιλιάς του Σκήπτρου, αλλά ό βασιλιάς του οίστρου. Η δύναμη τής έξουσίας είναι πεπερασμένη. Η δύναμη τής ψυχής και τής ποιήσεως είναι πανίσχυρη και άπέραντη. Νά, γιατί τó Έθνος μας δέν κάμπτεται και δε μαραζώνει μέ τή σωματική και υλική δουλεία, αλλά προχωρεί θαρραλέα και άτρέμητα

μέ τήν πίστη ότι «πάλι μέ χρόνια μέ καιρούς, πάλι δικά μας θά 'ναι». Τό Έθνος μας μπορεί νά γνώρισε φοβερές συμφορές, όμως έμεινε, μένει και θά μένει άθάνατο και αιώνιο.

Κανένας δέν μπορεί ν' άρνηθή ότι στην ιστορία του λαού μας σημειώθηκαν πολλές ήττες και ταπεινώσεις μεγαλύτερης ή μικρότερης διάρκειας και σημασίας. Όμως οί αιωνόβιες παραδόσεις του, ό ύψηλός πολιτισμός του και ή λαμπρή ιστορία του δέν ήταν και δέν είναι δυνατά νά σήσταιν, νά νεκρωθούν και χαθούν.

Τά έδαφικά όρια μπορεί κάποτε νά μετακινούνται και τροποποιούνται. Η ελληνική όμως συνείδηση και ψυχή λειτουργούν πάντα μέ τους ίδιους χτύπους και παλμούς. Οί Έλληνες παραμένουν πάντα Έλληνες. Στην διατήρηση αυτού του στοιχείου έχει βοηθήσει περισσότερο από κάθε άλλον παράγοντα και άποτελεσματικά ή Χριστιανική πίστη.

Ποιάς υπήρξε ό ρόλος του Πατριαρχείου στα χρόνια τής μαύρης σκλαδιās; Όλοι παραδέχονται ότι βοήθησε όχι μόνο τους Έλληνες αλλά και άλλους Όρθόδοξους λαούς τής δικαιοδοσίας του (Βουλγάρους, Σέρβους, Βλάχους ή Άρβανίτες) νά διατηρήσουν τήν έθνική τους συνείδηση, έξτω και σέ ύποτυπώδη κατάσταση. Συνετέλεσε νά μήν τουρκέψουν (μέ τόν έξισλαμισμό) και νά μήν άφομοιωθούν μέ τόν κατακτητή, αλλά νά μείνουν όρθόδοξοι Χριστιανοί και νά κρατήσουν τή μνήμη τής έθνικής τους καταγωγής και τής πολιτιστικής τους άυτοτέλειας.

Στους μετά τó 1453 σκοτεινούς αιώνας ή Όρθόδοξη πίστη υπήρξε τó καταφύγιο και ή παρηγοριά του υπόδουλου ελληνικού λαού και ή Έκκλησία τó κύριο στήριγμα και ό πολύτιμος συμπαράστατης του στην άγωνιώδη προσπάθειά του νά επιδιώξη και νά διασώση τόν πολιτισμό του και τήν έθνική του άθυπαρξία.

(Συνεχίζεται)

Άρχιμ. Συμεών Κούτσα

ΑΛΑΜΙΑΙΟΣ ΘΡΗΝΟΣ

(Ό Μέγας Κανών Άνδρέου του Κρήτης)

Είσαγωγή - Κείμενο - Μετάφραση - Σχόλια

Μία γλαφυρή μετάφραση, μέ σχόλια έρμηνευτικού και ήθικού περιεχομένου. Άπαραίτητο βοήθημα για όλη τήν περίοδο τής Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Έκδοση Β', τής Άποστολικής Διακονίας.

7. Κότσα Σαρδελή, «Τό Συναξάρι του Γένους», σ. 91.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Συζητώντας για τὸν θάνατο

Ἔνα συνέδριο βιοηθικῆς στὴ Ρώμη

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἵρθόδοξες καὶ ἄλλες ἀπόψεις

Γιὰ ν' ἀντιμετωπίσεις τὸ θάνατο χρειάζεται νὰ ἔχεις μιὰ στάση ζωῆς ἀπέναντί του, νὰ βλέπεις τὸν κόσμο μὲ ἄλλο μάτι. Τὸ βλέμμα σου νὰ εἶναι ἔτσι ἐκπαιδευμένο πὸ ν' «ἀκτινογραφεῖ» τὰ πράγματα καὶ νὰ μαρτυράει γιὰ τὴν Ἀνάσταση πὸ ἐγκυμονεῖ ἡ Κτίσις κι ὁ ἑαυτός σου. Πῶς στοιχειοθετεῖται ὅμως αὐτὴ ἡ διαφορετικὴ ματιὰ, αὐτὴ ἡ ἀποψη ζωῆς πὸ μᾶς παρασύρει σὲ μιὰ στάση ζωῆς ἐναντι τοῦ θανάτου;

Αὐτὲς οἱ σκέψεις τριγυροῦσαν στὸ μυαλό μου, ὅταν πέρσι, ἀρχὲς τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔλαβα μιὰ πρόσκληση γιὰ νὰ λάβω μέρος σ' ἕνα στρογγυλὸ τραπέζι στὰ πλαίσια ἑνὸς διεθνοῦς συνεδρίου πὸ θὰ γινόταν στὴ Ρώμη 15 μὲ 18 Μαρτίου τοῦ 1992.

Τὸ συνέδριο θὰ ἦταν ἀφιερωμένο στὴ «φροντίδα γιὰ ἄτομα πὸ διανύουν τὸ τελικὸ στάδιο τῆς ζωῆς». Θὰ ἐθίγοντο ποικίλες ὄψεις τοῦ θέματος. Ὁ ὑπότιτλος προσδιόριζε ὅτι θὰ ἐξετάζονταν κοινωνιοπολιτιστικὲς, ἰατρικὲς καθὼς καὶ ποιμαντικὲς ὄψεις. Τὸ δικὸ μὲς «τραπέζι» εἶχε τὴν ἀποστολὴ νὰ διερευνήσει τὸν «θάνατο καὶ τὴν ἐσχατολογία ἀπὸ οἰκουμενικὴ ἀποψη». Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη θὰ ἐκπροσωπεῖτο ἡ ρωμαιοκαθολικὴ, ἡ προτεσταντικὴ, ἡ ἑβραϊκὴ, ἡ ἰσλαμικὴ καὶ ἡ ἰνδικὴ-ἰνδουϊστικὴ ἀποψη. Πολλὲς ἀπόψεις δηλαδὴ.

Σὲ τί συγκλίνουν καὶ σὲ τί διαφέρουν αὐτὲς οἱ ἀπόψεις; Τί εἶναι ἐκεῖνο πὸ κάνει ὀρθόδοξη μιὰ ὀρθόδοξη ἀποψη γιὰ τὸ θάνατο καὶ τὴν ἐσχατολογία; Αὐτὸ βέβαια ἐπιχείρησα νὰ ἐκθέσω στὰ περιορισμένα χρονικὰ ὅρια τῆς μισῆς περίπου ὥρας πὸ εἶχα στὴ διάθεσή μου. Τὴν εἰσήγησή αὐτὴ θὰ δημοσιεύσουμε ἀπὸ τίς φιλόξενες στήλες τοῦ «Ἐφημερίου» γιὰ νὰ λάβουν γνώση οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ¹.

Ὅπως δὴποτε, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, δὲν ἦσαν μόνο οἱ θεολογικὲς ὄψεις τοῦ ζητήματος πὸ ἀπασχόλησαν τὸ συνέδριο καὶ τοὺς συνέδρους πὸ μετεῖχαν σ' αὐτό.

Ἔνα Κέντρο Βιοηθικῆς

Τὸ συνέδριο ὀργάνωσε τὸ Κέντρο Βιοηθικῆς τῆς Ἰατρικῆς καὶ Χειρουργικῆς Σχολῆς τοῦ Καθο-

λικοῦ Πανεπιστημίου del Sacro Cuore πὸ ἐδρεῖται στὴ Ρώμη. Οἱ ὑπόλοιπες σχολές, τῶν ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἴδιου Πανεπιστημίου βρίσκονται στὸ Μιλάνο. Τὸ Κέντρο αὐτὸ ἰδρύθηκε τὸ 1985 καὶ ἀναπτύχθηκε ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τοῦ δραστήριου διευθυντοῦ τοῦ καθηγητοῦ Mgr. Elio Sgreccia σὲ σημαντικὸ πεδίο ἔρευνας, διδασκαλίας καὶ ἐκδόσεων γιὰ θέματα βιοηθικῆς στὴν Ἰταλία².

Τὸ ἐξώφυλλο τοῦ Προγράμματος. Χαρακτικὸ τοῦ Pietro Annigoni.

Τὸ φετινὸ διεθνὲς συνέδριο εἶχε ὡς στόχο του νὰ ἐπικεντρίνει τίς ἐπαφές τοῦ Κέντρου [σὲ] διεθνὲς ἐπίπεδο καὶ νὰ συνεργασθεῖ μὲ εἰδικὸς ἐπιστῆμονες ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ. Ὅπως δὴποτε δὲν εἶναι λίγοι καὶ οἱ

ιταλοί επιστήμονες που εργάζονται στον τομέα της Βιοηθικής. Η έκθεση βιβλίου που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του συνεδρίου έδειξε την σοβαρότητα και το επίπεδο των έρευνών και των εκδόσεων. "Αλλωστε η ιταλική συμμετοχή στις εισηγήσεις και τις ανακοινώσεις κατά τη διάρκεια του συνεδρίου ήταν αξιόλογη και πολυπληθής.

Γνωρίζουμε, ότι τα τελευταία χρόνια, με την πρόοδο της επιστημονικής έρευνας σε θέματα γενετικών χειρισμών, σε καινοτομίες που αφορούν στην αναπαραγωγή του ανθρώπου καθώς και στην παράταση της ζωής, έχουν δημιουργηθεί τεράστια ηθικά προβλήματα, τα οποία απαιτούν τον εξ ύπαρξης έπαναπροσδιορισμό των πλαισίων μιας ιατρικής ηθικής και δεοντολογίας. Τόσο στον επιστημονικό κόσμο όσο και στον χώρο των χριστιανικών Εκκλησιών και των θρησκευτών γενικότερα επιχειρείται η χάραξη κατευθύνσεων, οι οποίες θα είναι δυνατόν να βοηθήσουν στην απάντηση των εγείρομένων ερωτημάτων και στην επίλυση συγκεκριμένων πρακτικών αιτημάτων. Το χώρο αυτό καλείται να υπηρετήσει η αποκαλούμενη Βιοηθική³.

Το συνέδριο για το οποίο γίνεται λόγος στο παρόν άρθρο, θέλησε να απαντήσει σε ερωτήματα που έχουν σχέση με τον τερματισμό της ζωής και τη βοήθεια ατόμων που βρίσκονται στο τελικό στάδιο. Λεπτομέρειες για τις προβαλλόμενες θέσεις και τις προτεινόμενες λύσεις θα εκθέσουμε μόλις θα έχουμε στα χέρια μας τα Πρακτικά του συνεδρίου, τα οποία είναι στην πρόθεση των οργανωτών να κυκλοφορηθούν σύντομα. Σήμερα αρκούμαστε να δώσουμε τις μεγάλες γραμμές του προγράμματος του συνεδρίου ως μία πρώτη ενημέρωση.

Το πρόγραμμα του συνεδρίου

Η επίσημη έναρξη έγινε το απόγευμα της Κυριακής 15 Μαρτίου 1992 με προσφωνήσεις του Πρυτάνεως του Πανεπιστημίου και του Προέδρου της Ιατρικής Σχολής. Στη συνέχεια μίλησε ο Καρδιναλός Fiorenzo Angelini, Πρόεδρος της Επιτροπής του Βατικανού για την Ποιμαντική της Εκκλησίας στο χώρο της Υγείας (λειτούργει από το 1985), με θέμα «Σύγχρονες απόψεις για μια επίκαιρη ποιμαντική φροντίδα». Η έναρξη ομιλία είχε ως θέμα «την αντιμετώπιση του θανάτου σήμερα» με ομιλητή τον πολωνό καθηγητή S. Grygiel. Ακολούθησε δεξίωση γνωριμίας των συνέδρων.

Η πρώτη συνεδρία, το πρωινό της Δευτέρας 16 Μαρτίου, ήταν αφιερωμένη στις κοινωνιολογικές προσεγγίσεις. Ο Ιταλός καθηγητής G. Micheli μίλησε για τη «δημογραφία του φυσιολογικού θανάτου»: ο βέλγος καθηγητής της κοινωνικής

ηθικής M. Schooyans ανέπτυξε το θέμα «ιατρική διακοπή της παρατάσεως της ζωής». Ο καθηγητής S. Burgalassi μίλησε για «το άτομο που πεθαίνει σε μια ευήμεροσα κοινωνία» και η Ιταλίδα G. Rossi-Seiume διερεύνησε «τη σχέση αυτού του ατόμου με την οικογένεια».

Η απόγευματινή δεύτερη συνεδρία ασχολήθηκε με κλινικές απόψεις. Ο σουηδός καθηγητής D. H. Ingvar εξέτασε από νευρολογική άποψη όρισμένες «σοβαρές χρόνιες εγκεφαλικές βλάβες σε συνάρτηση με την έννοια της συνειδητότητας». Ο Ιταλός καθηγητής C. Manni έκανε μία «έπισκόπηση των μεθόδων που προσδιορίζουν κλινικά τον θάνατο». Ο Αμερικανός συναδέλφος του D. A. Shewmon, μίλησε για «τον κλινικό προσδιορισμό του θανάτου σε βρέφη και παιδιά».

Η τρίτη συνεδρία έλαβε χώρα το πρωί της Τρίτης 17 Μαρτίου και εξέτασε ανθρωπολογικές απόψεις του θέματος. Έτσι ο άργεντινός καθηγητής A. Caturelli προσήγγισε το ζήτημα από τη σκοπιά της σύγχρονης φιλοσοφίας και μεταφυσικής, ενώ ο Ιταλός G. Cesari παρουσίασε τον «θάνατο και την εμπειρία του θανάτου στη σύγχρονη ψυχολογία». Ο συναδέλφος του L. Sandrin αναφέρθηκε στις «ψυχολογικές στάσεις του ασθενούς έναντι του θανάτου»⁴, ενώ ο γάλλος δομητικανός καθηγητής J. M. Mالدamé εξέτασε τον θάνατο από μεταφυσική άποψη.

Στην τέταρτη συνεδρία του απογεύματος της Τρίτης αναπτύχθηκαν οι θεολογικές όψεις του ζητήματος. Ο γνωστός βιβλικός θεολόγος Καρδιναλός G. Saldarini εισηγήθηκε το θέμα «η αντιμετώπιση του θανάτου στην Αγία Γραφή». Ακολούθησε το «αστρογγυλό τραπέζι» για το οποίο κάναμε λόγο στην αρχή του άρθρου μας, στο οποίο εξετάστηκε από οικουμενική άποψη ο θάνατος και η έσχατολογία. Έλαβαν μέρος κατά σειρά παρουσιάσεως ο υπογράφων Α. Μ. Σταυρόπουλος (ορθόδοξος), ο προτεστάντης Ιταλός καθηγητής P. Ricca, ο Ιταλός ραββίνος Dr. Piatelli, ο τυνήσιος καθηγητής M. Talbi (ισλάμ), ο βέλγος ιησουΐτης καθηγητής R. de Smet που ζει 45 χρόνια στην Ινδία (ινδική-ινδουϊστική άποψη).

Το πρωινό της Τετάρτης 18 Μαρτίου περιελάμβανε δύο συνεδρίες. Την πέμπτη, αφιερωμένη στις ηθικές απόψεις και την έκτη στην φροντίδα των αρρώστων του τελικού σταδίου⁵ με τις εξής επί μέρους εισηγήσεις.

Ο Ιταλός I. Carrasco de Paula εισηγήθηκε για την «ηθική της ιατρικής παρεμβάσεως με αναφορά στο σύμφερον του αρρώστου». Ο Αμερικανός καθηγητής B. M. Ashley αναφέρθηκε στο θέμα «Ευθανασία και υπερθεραπεία» ενώ ο Ιταλός καθηγητής A. Bompi-

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ ΕΙΣ ΜΗΛΟΝ

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΔΩΡ. ΠΟΛΥΚΑΝΔΡΙΩΤΗ
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητρ. Σύρου, Τήνου κλπ.

Τὴν Παρασκευὴ τῆς 20ῆς Μαρτίου τρ. ἔτους, σεισμὸς «θηριώδης», ἐπεσεκέφθη τὴν Μῆλο. Δεκαοκτὼ χρόνια ἀπὸ τὴν τελευταία σεισμικὴ δόνηση καὶ οἱ ἀνύποπτοι κάτοικοι τῆς ἱστορικῆς νήσου μὲ τὸν φόβο ἀποτυπωμένο στὰ πρόσωπα ἔσπευσαν ἔξω ἀπὸ τὰ σπίτια τους, τὰ ὁποῖα λίγο ἔλειψε νὰ ἰσοπεδωθοῦν.

Ἐκεῖ δὲν ἐπέτρεψε νὰ θρηνησοῦμε θύματα γέροντες κατακοίτους, ἑρέφη κοιμώμενα, μαθητὲς στὰ Σχολεῖα.

πὶ μίλησε γιὰ τὴ «νομοθεσίᾳ τῆς σχετικῆς μὲ τὸν προσδιορισμὸ τοῦ θανάτου».

Ἐκεῖ ἰταλὸς καθηγητὴς M. Petrini ἐξέθεσε ἀποτελέσματα ἐρευνῶν του γιὰ τὸ ἂν ἡ νοσοκομειακὴ φροντίδα ἢ ἐκεῖνη ποὺ γίνεται στὸ σπίτι εἶναι καλλίτερη γιὰ τὸν ἄρρωστο τοῦ τελικοῦ σταδίου. Ἐκεῖ ἄγγλος T. S. West μίλησε γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ θεσμοῦ τοῦ ξενώνα γιὰ ἄρρώστους αὐτοῦ τοῦ σταδίου στὸ Ἡνωμένο Βασίλειο⁶. Ἐκεῖ ἐπίσκοπος D. Bianchi ἐξέθεσε ποιμαντικὲς ἀπόψεις.

Ἐκεῖ διεθυντὴς τοῦ Κέντρου Βιοηθικῆς καθηγητὴς Mgr. Elio Screggia ἔκλεισε τὸ συνέδριον μὲ τὴν καταπληκτικὴ ὁμιλία του «ἐπιστήμη καὶ ἠθικὴ γιὰ τὸν ἄρρωστο τοῦ τελικοῦ σταδίου» στὴν ὁποία συνόψισε καὶ ἀπόψεις ποὺ ἀκούστηκαν σ' αὐτό.

Νὰ σημειώσουμε, τέλος, ὅτι μετὰ ἀπὸ κάθε συνεδρία δινόταν ἡ εὐκαιρία στοὺς ἀκροατὲς νὰ λάβουν μέρος στὴ συζήτηση ὑποβάλλοντας ἂν ἤθελαν ἐρωτήσεις ἢ κάνοντας κάποια παρέμβαση. Τὸ συνέδριον περιέκλειε ἀκόμα συνεδριάσεις ἐλεύθερων ἀνακοινώσεων ἐγκριμένων ἀπὸ πρῖν, οἱ ὁποῖες ἐμπλούτισαν τὸ συνέδριον μὲ πολὺτιμο ὕλικὸ καλύπτοντας εὐρὴ φάσμα τοῦ ὑπὸ συζήτησης θέματος.

Περὶ τούτου νὰ τονισθεῖ ἡ ἀψογὴ ὁργάνωση καὶ ὑποδοχὴ ἐκ μέρους ἐνὸς ἐξειδικευμένου φορέα ἱατρικῶν συνεδρίων, τῆς «Medicon Italia». Στὴν ἐπιτυχία συνέβαλε ἐπίσης τὸ ἄρτια ὁργανωμένο μεταφραστικὰ ἀμφιθέατρο τοῦ Αὐγουστινιανοῦ Πατρολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Λατερανοῦ Πανεπιστημίου, ποὺ φιλοξένησε τὸ Συνέδριον καὶ χώρεσε ἄνετα τοὺς τετρακοσίους περίπου συνέδρους, ἀνθρώπους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πράξεως ποὺ ζοῦν καὶ ἐργάζονται κοντὰ σὲ ἄτομα ποὺ βρίσκονται στὸ τελικὸ στάδιο τῆς ζωῆς τους.

Ὅλοι ὅσοι συμμετεῖχαν στὶς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ἔφυγαν μὲ τὴν ἐντύπωση, ὅτι εἶχαν πραγματικὰ παρακολουθήσει μίαν ὑπεύθυνη καὶ ἐλπιδοφόρα συνάντηση, παρόλη τὴ βαρύτητα τοῦ θέματος τοῦ θανάτου μὲ τὸ ὁποῖο εἶχαν ἀσχοληθεῖ.

Οἱ ὕλικές θέβαια ζημιές, οἱ ὁποῖες εὐκολὰ ἀντικρίθαιστανται, πολλές. Σπίτια καὶ Ναοὶ ἄλλαξαν ξαφνικὰ μορφή καὶ γέμισαν ἀπὸ «ρυτίδες τῶν ρωγμῶν», ἐνῶ ἄλλα κατέρρευσαν.

Ἐκεῖ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸν Ἀδάμαντα ὑπέστη σοβαρὲς ρωγμές, ἐνῶ τὸ κωδωνοστάσιον μετακινήθηκε ἐπικίνδυνα. Ὁμοίως ἀπέστη ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Ναοῦ, τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου Τρυπητῆς.

ἤδη ἔχουν δημοσιευθεῖ στὸν «Ἐφημέριον»: Μὲ ἄλλο μάτι, 1990, σ. 112-113· Πληροφορίαν ἔχειν, 1991, σ. 168-169· Si amas veni, 1991, σ. 296-298· Συζητώντας γιὰ τὸ θάνατον, 1991, σ. 312-313. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ περιλαμβάνονται στὸ νέο ἀνάτυπο ἄρθρων τοῦ συγγραφέα Π. ο. ι. μ. α. ν. τ. κ. ἡ. τ. ἡ. κ. α. θ. η. μ. ε. ρ. ι. ν. ἡ. ζ. ω. ἡ. ζ., Ἀθήνα 1992.

2. Ἡ διεύθυνση τοῦ Κέντρου: Centro di Bioetica, Largo Francesco Vito 1, -I -00168 Roma. Τηλ. 00 39 6 33051. Τὸ Κέντρο ἐκδίδει τὴν σειρά «Ἐπιστήμη Ἱατρικῆ - Ἠθικῆ (Scienza Medicina Etica)» στὶς ἐκδόσεις Pubblicazioni dell'Università Cattolica, Milano. Τὸ 1989 κυκλοφορεῖ τὸ Ἐγχειρίδιον Βιοηθικῆς (Manuale di Bioetica) τοῦ Elio Sgreccia καὶ τὸ 1990 τὸ βιβλίον Κοντὰ στὸν θῆσικοντα (Accanto al morente τοῦ Massimo Petrini). Ἐκεῖ τελευταῖος, στὸ τριμηνιαῖο περιοδικὸ «Anziani oggi» (οἱ ἡλικιωμένοι σήμερα), δημοσίευσε τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1989 καὶ τὸ 1991 μίαν ἐκτενέστατη βιβλιογραφία πάνω στὸν θάνατον καὶ τὴν ἀντιμετώπισή του (Death and Dying Today) σ. 8-153 καὶ 15-65.

3. Ὅπως δὲποτε ξεφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια τοῦ παρόντος ἄρθρου μίαν ἔστω καὶ σύντομη ἐνασχόλησή μας μὲ τὴν Βιοηθικὴ καὶ τὰ προβλήματα ποὺ καλεῖται νὰ ἐπιλύσει. Θὰ ἀδικούσαμε κατάφορα τὸ θέμα καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀσχολοῦνται μ' αὐτὸ τόσο στὸν τόπο μας ὅσο καὶ στὸ ἔξωτοπιον. Ὑποσχόμεσθε νὰ ἐπανέλθουμε ἐν καιρῷ εὐθέτω γιὰ τὰ προβλήματα αὐτὰ συνιστοῦν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πρόκληση-πρόσκληση γιὰ τὴν ποιμαντικὴ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἰδιαίτερα μάλιστα γιὰ τὴν Ποιμαντικὴν γάμον καὶ οἰκογενεῖαν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον ἀναφέρω τὴν μεταπτυχιακὴν φροντιστηριακὴν ἐργασία τοῦ θεολόγου καθηγητοῦ Στέφανου Κουμαρόπουλου, ποὺ εἶχα ἐν μέρει κατευθύνει, μὲ τίτλον «Ἡ ἀντίληψη τῶν ἀνθρώπων τῆς τρίτης ἡλικίας γιὰ τὸν θάνατον», Ἀθήνα 1986, 24 σ. (δακτυλογραφεμένες).

5. Ἐδῶ σημειῶν ἕνα Σεμινάριον γιὰ κοινωνικοὺς λειτουργοὺς ποὺ ἐγένε ἀπὸ τὸν Σύνδεσμον Κοινωνικῶν Λειτουργῶν καὶ τὴν Ἀντικαρκινικὴ Ἑταιρίαν τὴν Ἄνοιξιν τοῦ 1991 μὲ θέμα «Ἐκκοινωνικὸς Λειτουργὸς σὲ Ὀγκολογικὸν νοσοκομεῖον». Δὲν γνωρίζω ἂν ἔχουν ἤδη ἐκδοθεῖ τὰ Πρακτικὰ τοῦ Σεμιναρίου. Ἐγὼ ὅμως ὑπόψιν μου τὴν ὁμιλίαν τῆς κοινωνικῆς λειτουργοῦ καὶ φοιτητριάς τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς Ἑλένης Γιαννουλάκη, στὴν ὁποῖαν ἐξέθεσε μὲ γνώση καὶ σύνεση τὰ προβλήματα τοῦ «τελικοῦ σταδίου» καὶ τὶς ἐνδεικνύμενες στάσεις ἐκ μέρους τοῦ κοινωνικοῦ λειτουργοῦ (κείμενον 12 χειρόγραφον σ.).

6. Ἀναφορικὰ μὲ τὸ παγκόσμιον κίνημα τέτοιου τύπου ξενῶνων καὶ περιγραφή τῆς ἐργασίας τους, βλ. στὸ τεῦχος — ἀφιέρωμα ἀρ. 113 (Νοέμβριος 1991) τῆς διμηνιαίας ἐκδόσεως «contact» τῆς Χριστιανικῆς ἱατρικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

1. Πρβλ. τὰ ἐξῆς ἄρθρα τοῦ Α.Μ. Σταυροπούλου, ποὺ

Τρία ναΐδρια, ή Ὁδηγήτρια στὸ Βουβάδο, ὁ Τιμὸς Πρόδρομος στὰ Λουτρά, καὶ οἱ Ἅγιοι Πάντες στὴν Ἁγία Κυριακὴ ἱσοπεδώθηκαν μέχρι τῶν θεμελίων. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια οἱ ἄνθρωποι ἔσπευσαν καὶ μέσα ἀπὸ τὸν σωρὸ τῶν ἐρειπίων ἀπεγκλώδισαν τὰ ἱερὰ εἰκονίσματα καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶχε περισωθῆ γιὰ νὰ τὰ διαφυλάξουν. Ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, στὴν ὁμώνυμη περιοχὴ, μόλις συγκρατεῖται, ἀπογυμνωμένος ἀπὸ τὰ περισσότερα ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἐπιχρίσματα. Δύο ἀκόμα ναΐδρια, τῶν Ἁγίων Πάντων στὸν Κόρφο καὶ τῆς Ὁσίας Εἰρήνης στὴν Ζεφυρία ἔχουν καταστῆ ἐπικίνδυνα. Οἱ Κατακόμβες δὲν παρουσίασαν ζημιές σὲ πείσμα τοῦ φοβεροῦ «ἐπισκέπτῃ» καὶ τοῦ φθοροποιοῦ χρόνου.

Ἄγροικίες στὸ Παλιοχώρι καὶ τὸν Προβατὰ κατέρρευσαν ὀλοσχερῶς, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ ἐνετικῆς ἐποχῆς ἀτιμόλουτρα στὴν περιοχὴ Λουτρῶν. Κατοικίες στὸν Ἀδάμαντα καὶ τὶς Πλάκες ἔχουν ὑποστῆ σοβαρότατες ζημιές.

Ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Σύρου κ. Δωρόθεος πληροφορηθεὶς τὸ γεγονός ἀπέστειλε μήνυμα συμπαραστάσεως καὶ συμπαθείας πρὸς τὸν κλῆρο καὶ τὸν λαὸ τῆς Μήλου, ἐνῶ σὲ ὅλα τὰ χωριά καὶ τὶς ἐνορίες τῆς νήσου ἔγιναν ποιμαντικὲς ὑπὸ τοῦ Ἱεροκλήρου ἐπισκέψεις καὶ κατάλληλες ὁμιλίες.

Τὴν Κυριακὴ, 22αν Μαρτίου, στὸν Ναὸ τῆς Θεοτόκου στὸν Ἀδάμαντα, ἐτελέσθη δέησης ἐνώπιον τῶν ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς νήσου καὶ πλήθους χριστιανῶν.

Τὴν 24ην Μαρτίου, εἰς τὸ Ἱερὸν Πανελλήνιον Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, μετὰ τὸν πανηγυρικὸν Ἑόρτιον Ἐσπερινόν, ὁ Σεβασμώτατος ἐτέλεσε παράκλησιν πρὸ τῆς ἱερᾶς εἰκόνος τῆς Μεγαλόχαρης.

Ὁ λαὸς τῆς Μήλου, «μητροπόλεως» τῶν πέριξ αὐτῆς νήσων, Σίφνου, Κυμῶλου, Φολεγάνδρου καὶ Σικίνου, εὐσεβῆς καὶ ἐργατικὸς, ἔχει ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐλπίζει στὴν πατρικὴ του παρέμβαση, ὅτι ἡ ὥραία καὶ πλουσιοπάροχη γενέτειρά τους, νήσος, θὰ διαφυλαχθῆ τοῦ λοιποῦ ἔλλης «τοῦ σεισμοῦ ἀπειλῆς» καὶ τῶν καταστροφικῶν του συνεπειῶν.

Τὸ μήνυμα τοῦ Σεβ. Σύρου ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΥΡΟΥ - ΜΗΛΟΥ
Ἐρμούπολις 25.3.1992

ΜΗΝΥΜΑ

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σύρου καὶ Μήλου
κ. Δωροθέου

Πρὸς τὸν Λαὸν τῆς Μήλου μετὰ τὸ γεγονός τῶν σεισμῶν
τῆς Παρασκευῆς 21ης Μαρτίου 1992

Εὐλογημένοι χριστιανοί,
Πνευματικὰ μου παιδιὰ,

Σήμερα, ἡμέρα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως. Ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐορτάζουν μαζί. Ἡ Ἐκκλησία τὸν Εὐαγγελισμὸ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς Θεοτόκου, καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τὸν Εὐαγγελισμὸ τῆς ἐλευθερίας του.

Κι ἐνῶ παντοῦ πνέουν οἱ αἵρες τῆς μεγάλης ἐορτῆς, καὶ τὰ μηνύματα τῆς χαρᾶς διασκορπίζονται διὰ τῶν κωδωνοκρουσιῶν στὶς ψυχὰς ὄλων, ἡ Μῆλος μας, τὸ ἱστορικὸ καὶ πολιτιστικὸ αὐτὸ κέντρο τοῦ Αἰγαίου καὶ ὅλοι ἐσεῖς, οἱ εὐσεβεῖς καὶ καλοὶ τῆς κάτοικοι, ἐορτάζετε μὲ ἀποτυπωμένο ἀκόμα τὸν φόβο στὰ μάτια καὶ τὰ πρόσωπά σας.

Εἶναι λίγες μόνο μέρες, ποὺ τὰ «σπλάγχνα τῆς γῆς» καὶ οἱ «ἄβυσσοι τῆς θαλάσσης» στὴν γύρω περιοχὴ, ἀφύπνισαν τὶς μυστικὲς τους δυνάμεις καὶ συνετάραξαν τὸ νησί.

Εὐτυχῶς ὁ Θεός, σὰς ἐφύλαξε, καὶ δὲν θρηνήσαμε θύματα, ἀθῶους καὶ ἀνύποπτους συμπατριῶτες μας.

Εἶναι λοιπὸν δικαιολογημένη ἡ σύγχυση καὶ τὰ παράξενα συναισθήματα ποὺ τὶς ἡμέρες αὐτὲς διακατέχουν τὴν ψυχὴ σας.

Ὅμως «Μέγας Κύριος ὁ Θεὸς καὶ αἰνετὸς σφόδρα»!

Τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς τῆς Μήλου δὲν κρατοῦν μόνο «δυνάμεις μυστικὲς καὶ ἀνεξερεύνητες» καὶ «πνοὲς ἀδύσσων ἰσχυρές», ἀλλὰ καὶ τὶς προσευχὰς τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ἁγίων, οἱ ὁποῖες μέσα ἀπὸ τὶς ἱερὰς Κατακόμβες ποτίζουν τὶς φλέβες τοῦ νησιοῦ καὶ εἶναι οἱ σωστικὲς καὶ «ἀντίρροπες δυνάμεις» στὸ κακὸ καὶ τὸν αἰφνίδιο θάνατο, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὅπως παλαιότερα, ἔτσι καὶ τώρα, διεφύλαξαν τὸν λαό.

Ἐκεῖ νὰ ἔχουμε τὶς ἐλπίδες μας! Στὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς προσευχὰς τῶν Μαρτύρων νὰ προστρέχουμε καὶ νὰ τοὺς παρακαλοῦμε, ὅπως ρύσουν «ἡμᾶς τῆς ἐνεστώσης ἀνάγκης»!

Πνευματικὰ καὶ προσφιλῆ μου παιδιὰ,
Ἱερεῖς καὶ εὐσεβεῖς χριστιανοί,

Ἀπὸ τὸ Ἱερὸ Πανελλήνιο Προσκύνημα Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ὅπου εὐρίσκομαι τὴν ὥρα αὐτῆ, εὐχομαι προσευχόμενος στὴν Θαυματουργικὴ Εἰκόνα τῆς Παναγίας, ὅπως ὁ Θεός, διὰ πρεσβειῶν Τῆς καὶ πρεσβειῶν τῶν Ἁγίων Πάντων, διαφυλάττῃ τὴν Μῆλο καὶ ὅλους, «τῆς φοβερᾶς τοῦ σεισμοῦ ἀπειλῆς».

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν
† Ὁ Μητροπολίτης Σύρου καὶ Μήλου ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΤΟΥ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑ

Ἱεροκήρυκος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης

Σεβασμιώτατε,

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ συμπρεσβύτεροι καὶ διάκονοι,

Ἡ σύναξη τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων μᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπό τους, τὸν «κυβερνήτην νηὸς μεγάλης» κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν Διαταγὴν (Β', 57. ΒΕΠΕΣ 2,52), ἀποτελεῖ ἓνα σημαντικὸ γεγονός. Εἶναι συνάθροιση ἱερὴ πού πραγματοποιεῖται στὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι σύναξη πού ἐμπνέει καὶ κατευθύνει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖο συγκροτεῖ καὶ ἐμψυχώνει τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Κάθε φορὰ πού «ὁ ἀξιόθεος ἐπίσκοπος, τὸ θεοπρεπὲς πρεσβυτέριον καὶ οἱ χριστοφόροι διάκονοι» (Ἰγνάτιος Σμυρν. 12, ΒΕΠΕΣ 2, 316) μᾶς ἐπισκοπῆς συνεργόμικστε «ἐπὶ τὸ αὐτό» (Πράξ. 2,1), ἐπαναλαμβάνουμε αὐτὸ πού ὁ Κύριος ἐπιτελοῦσε μὲ τοὺς μαθητὲς Του στοὺς ἐρημικοὺς λόφους τῆς Ἰουδαίας, στὴς γαλήνιες ἀκρογιαλιές τῆς Τιβεριάδας, στὴς φιλόξενες οἰκίαις ἀφοσιωμένων ἀκρατῶν Του, οἱ ὁποῖοι ἄνοιγαν μὲ χαρὰ τὴν πόρτην τους γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν. Ἀκολουθοῦμε τὸ παράδειγμα τῆς ἀποστολικῆς ἐκείνης συνάξεως τῆς Μιλῆτου, ὅπου ὁ ἀπόστολος Παῦλος «μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας» τῆς Ἐφέσου (Πράξ. 20,17). Συνεχίζουμε μὴ μακραιώνη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, μὴ πολυτίμη ἐμπειρία πού οἱ ἱερατικὲς γενιὲς παραδίδουν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἢ μὴ στὴν ἄλλη.

Μὴ τέτοια σύναξη εἶναι καὶ ἡ δική μας: συνάθροιση ἐν Χριστῷ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ πού παροικεῖ στὴ Νέα Σμύρνη, στὸ Φάληρο, στὴν Ἀργυρούπολη, στὴ Γλυφάδα. Σκοπὸς μας, νὰ εὑρεθοῦμε «ἐπὶ τὸ αὐτό». Νὰ συμπροσευχηθοῦμε. Νὰ ἀναστραφεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον σ' ἓνα κλίμα ἀνυπόκριτης ἀδελφосύνης. Νὰ ἀνταλλάξουμε τὴν πείρα μας. Νὰ καταθέσουμε τοὺς ποιμαντικούς προβληματισμούς μας. Θὰ τοιμήσω νὰ πῶ: νὰ προσπαθῆσουμε νὰ ἀκούσουμε «τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις» (Ἀποκ. 2,7· 3,6) σήμερα, σὲ μὴ τόσο δύσκολη καὶ ταραχμένη ἐποχῇ.

Τὸ θέμα πού εὐαρεστήθηκε νὰ μοῦ ἀναθέσει ὁ Σεβ.

* Εἰσαγγελία στὸ Ἱερατικὸ Συνέδριον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης (25 Ἰανουαρίου 1992).

Μητροπολίτης μας γιὰ ν' ἀναπτύξω στὸ συνέδριό μας εἶναι «ὁ κληρικὸς καὶ ἡ ἱερωσύνη τοῦ». Καὶ αὐτὸς ὁ τίτλος ἀκουόμενος καὶ μόνο μᾶς κάνει νὰ ἀντιλαμβάνομαστε ἀμέσως τὴ σημασία τοῦ θέματος. Καλοῦμαστε νὰ προσεγγίσουμε ἓνα διπλὸ μυστήριο: τὸ μυστήριο τῆς ἱερατικῆς ὑπάρξεως πού εἶναι ὁ κληρικὸς, ὁ ἱερωμένος, καὶ τὸ μυστήριο τῆς ἱερωσύνης, τὸ χάρισμα δηλαδή πού λαμβάνει καὶ τὸ ἀποστολικὸ λειτουργημὰ πού ἐπωμίζεται νὰ ἀσκήσει μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Ὅπως εἶναι φυσικό, ἡ προσέγγιση —γιατὶ μόνο γιὰ προσέγγιση καὶ ὄχι γιὰ διαπραγμάτευση μπορούμε νὰ ὀμιλοῦμε—, ἡ προσέγγιση ἐνὸς τέτοιου θέματος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι νοησιαρχικὴ, μὴ ψυχρὴ θεωρητικὴ ἀναζήτησις. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι μυστήριο καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ κληρικοῦ ἓνα θαῦμα: ἓνα συνεχὲς θαῦμα πού συντελεῖται ἀπὸ τὴ στιγμή πού ἡ πανσθενουργὸς χάρις τοῦ Θεοῦ κατέρχεται καὶ σηκώνει μέσα σ' ἓνα ἀτελὲς καὶ ἀδύναμο ἀνθρώπινο σκεῦος, καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπη καὶ δραστικὴ παρουσία της τὸ ἀναδεικνύει σὲ «σκεῦος ἐκλογῆς» (Πράξ. 9,15). Καὶ «τὸ μυστήριον» —κάθε μυστήριο καὶ κάθε θαῦμα τῆς πίστεώς μας— «οὐ φέρει ἔρευαν»· πιστεῖ μόνη τοῦτο πάντες δοξάζομεν» (3ο Ἰδιόμελο τῶν Αἰῶνων τῶν Χριστουγέννων). Γι' αὐτὸ καὶ τὴν προσέγγισή μας στὸ θέμα «ὁ κληρικὸς καὶ ἡ ἱερωσύνη του» θὰ πρέπει νὰ διακρίνει ἡ πίστη καὶ τὸ θάμβος· ἡ ἐπίγνωση ὅτι ψηλαφώντας τὸ μυστήριο τῆς ἱερωσύνης οὐσιαστικὰ ἀγγίζουμε τὸ μυστήριο τῆς ἐν Χριστῷ Οἰκονομίας, ψάβουμε τὸ θαῦμα τῆς παρουσίας τοῦ Παρακλήτου καὶ εἰσερχόμαστε στὴν καρδιὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Κύριος, λοιπόν, ἄς ἀγνίσει τὰ χεῖλη καὶ ἄς καθάρει τὰ χέρια μας.

Αὐτὸς πού ἔχει τὴν τιμὴ νὰ σᾶς ὀμιλεῖ, ἔχει παράλληλα καὶ ἐπίγνωση τῆς ἀδυναμίας του. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρόκειται νὰ πεῖ δικά του πράγματα: νὰ προβάλλει δικές του ἀπόψεις. Βρίσκεται ἐνώπιόν σας κατὰ χρέος ὑπακοῆς. Καὶ ἐπιδιώξῃ του εἶναι νὰ παρουσιάσει ὅ,τι γιὰ τὸ θέμα, πού τοῦ ἀνετέθη νὰ ἀναπτύξει, μαρτυρεῖ ὁ αἰώνιος λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκει ἢ μακραιώνη ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας πού βρίσκεται ἀποταμιευμένη στὸ θησαυροφυλάκιο τῆς εὐλογημένης παραδόσεώς της.

Τὸ θέμα, ὅπως εἶναι διατυπωμένο, ἔχει δύο πλευρές: ἢ μὴ εἶναι ὁ κληρικὸς καὶ ἡ ἄλλη ἢ ἱερωσύνη.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ *

(1826 - 1872)

Ένας διακεκριμένος Μεσαιωνοδίφης Μοναχός

Τοῦ κ. ΠΑΝ. Θ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ
Θεολόγου - Δ'ντου Γυμνασίου

7. Θεοδώρου Ρέντου, Ματθαίῳ τῷ σοφῷ, σελ. 346.
8. Ἱερεμίου Κων/λεως, ἐγκύκλιος, σελ. 347.
9. Ἱεροθέου Ἱερομονάχου κατὰ συκοφαντούντων Λατινοφρόνων, σελ. 348.
10. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ, νομοφύλακος, Ἀκολουθία εἰς Μάρκον Ἐφέσου, σελ. 205 καὶ 319, 325 Δ' τόμ. μεγάλου σχήματος.
11. Ἰωσήφ Πατριάρχου, ὁμολογία, σελ. 226.
12. Μανουὴλ τοῦ Φιλῆ, θεωρία, σελ. 9.
13. Μακαρίου Σκορδίλη ἐπιστολαί, σελ. 347.
14. Μαξίμου Σμενιώτου, εἰ χρή προσέχειν τοῖς λέγουσι κ.λπ., σελ. 27 καὶ 560 Α' μικροῦ σχ.
15. Maximo Margunius, σελ. 49 καὶ 660 Α' μικροῦ σχήματος.
16. Μαξίμου Μαργουνίου καὶ Γαβριὴλ Φιλαδελφείας, ἑμιλία σύντομος, σελ. 51.
17. Τοῦ αὐτοῦ, βίος καὶ ἐπιστολὴ ἐκ μέρους Ἱερεμίου Πατριάρχου, σελ. 53.
18. Τοῦ αὐτοῦ, βιβλία τρία περὶ ἐκπορεύσεως Ἁγίου Πνεύματος, σελ. 55, σελ. 87 Β' μικροῦ σχήματος καὶ σελ. 402 Δ'.
19. Μαξίμου Μαργουνίου, ἀπάντησις πρὸς Ἱερεμίαν Πατριάρχην, σελ. 58.
20. Τοῦ αὐτοῦ, δογματικὸς λόγος περὶ ἁγ. Πνεύματος, σελ. 61.
21. Τοῦ αὐτοῦ, βιβλίον πρῶτον ἢ λόγος πρῶτος, σελ. 62.
22. Τοῦ αὐτοῦ, βιβλίον δεύτερον περὶ ἁγίου Πνεύματος, σελ. 101.
23. Τοῦ αὐτοῦ, βιβλίον τρίτον περὶ ἁγίου Πνεύματος, σελ. 128.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 91 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

Μὲ τὸν ὄρο κληρικός ἐγνωσῆμε τὸν φορέα τοῦ χαρίσματος τῆς ἱερωσύνης καὶ πρωτίστως τὸν ἱερέα, τὸν πρεσβύτερο, ἀφοῦ συνέδριο πρεσβυτέρων εἶναι ἡ σύναξή μας. Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ θέματος θὰ προσπαθῆσαι βασικά νὰ δώσει ἀπάντησιν στὸ διφυῆς ἐρώτημα: πρῶτον τί

24. Τοῦ αὐτοῦ, λόγοι ἐγκωμιστικοὶ εἰς ἑορτὴν ἐπιφανείων, σελ. 153.
25. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς ἐραστὰς λόγων πρὸς ἐπίδοσιν εἰς καλόν, σελ. 159.
26. Τοῦ αὐτοῦ, ἐγχειρίδιον ἐν εἶδει ἐπιστολῆς περὶ ἁγ. Πνεύματος, σελ. 161.
27. Τοῦ αὐτοῦ, βιβλίον δεύτερον περὶ ἁγ. Πνεύματος διὰ τὸν Ρώμης Δάμασον, σελ. 173.
28. Τοῦ αὐτοῦ, διὰ τὸν χωρισμὸν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 181.
29. Τοῦ αὐτοῦ, εἰς Παῖσιον στίχοι, σελ. 344.
30. Μάρκου Εὐγενικοῦ, Μητροπολίτου, διάλογος Λατίνου καὶ Γραικοῦ, σελ. 81.
31. Τοῦ αὐτοῦ, λύσεις πρὸς τινὰς ἀπορήσαντας, σελ. 217.
32. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Γεώργιον πρεσβύτερον, σελ. 233.
33. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἁγιασμοῦ τιμίων δώρων, σελ. 236 καὶ 404 Δ' μεγάλ. σχήμ.
34. Τοῦ αὐτοῦ, διάλογος περὶ τῆς ἐν συμβόλῳ τῆς πίστεως προσθήκης, σελ. 241.
35. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῆς ἐν Φλωρεντία Συνόδου, σελ. 247.
36. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθοδόξους, σελ. 250.
37. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον, σελ. 255 καὶ 215 Δ' μεγάλ. σχήμ.
38. Τοῦ αὐτοῦ, θεωρία εἰς τὸν ἀριθμὸν τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων, σελ. 265 καὶ σελ. 249 Δ' μεγ. σχήματος.
39. Τοῦ αὐτοῦ, λύσις ἀπορίας, σελ. 267.
40. Μάρκου Εὐγενικοῦ τοῦ Ἐφέσου περὶ τῶν ἐκφερόντων Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ υἱὲ Θεοῦ ἐλέησόν με, σελ. 271 καὶ 264 Δ' μεγάλ. σχήμ.

προσδιορίζει τὸν κληρικὸν καὶ δεύτερον τί εἶναι ἡ ἱερωσύνη του· τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ ποῦ τοῦ δίδεται καὶ ἡ ἀποστολὴ ποῦ ἀναλαμβάνει νὰ ὑπηρετήσῃ.

(Συνεχίζεται)

ΝΟΥΘΗΣΙΑΣ ΡΗΜΑΤΑ*

Τοῦ κ. ΑΘΑΝ. Γ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΗ
Φοιτητοῦ Θεολογίας

Ἡ δασκάλα πού παρατήρησε, ὅτι παρακολουθοῦσε, γιὰ ἀκοῦστε τί ἔκανε. Πῆγε καὶ μάζεψε τὰ σταυρουλάκια ἀπὸ τὰ χέρια τῶν παιδιῶν καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο πού τοὺς τὰ μοίραζε καὶ τὰ μάλωσε. Στὴν συνέχεια, ὅταν ἔφυγε ὁ κομματάρχης, ὁ ἄνθρωπος τοῦ καθεστῶτος, ἡ δασκάλα κρυφὰ τότε καὶ σιωπηλὰ τὰ μοίρασε ἢ ἴδια στοὺς μαθητές της. Βλέπετε; Ἡ δασκάλα καὶ μὲ τὸν νόμο ἦταν ἐνιάξει ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι στὸν Θεὸ ἦταν ὅπως ἔπρεπε νὰ εἶναι. Αὐτὸ θὰ πεῖ νὰ εἶναι κανεὶς καλὸς καὶ σωστὸς δάσκαλος. Ξέρετε νὰ εἶναι σὲ ὅλα καθὼς πρέπει. Νὰ συμβιβάζει τὰ πάντα. Νὰ στρέφει τὰ παιδιά πρὸς τὸν Θεό. Νὰ ξέρετε, ὅτι ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς δασκάλους.

Συνεργασία μὲ τοὺς γονεῖς.

—Ναί, ἀλλὰ εὐθύνονται καὶ οἱ γονεῖς, εἶπε ἕνας.

—Εὐθύνονται καὶ οἱ γονεῖς, βέβαια. Ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς γονεῖς δὲν περιμένει κανεὶς τόσα, ὅσα ἀπὸ τοὺς δασκάλους. Οἱ γονεῖς πολλὲς φορὲς τυχαίνει νὰ εἶναι ἀγράμματοι, ἀπαιδευτοί, ναί, ἀλλὰ οἱ δάσκαλοι... Προσέχτε νὰ σᾶς ἀναφέρω ἕνα περιστατικό, πού δι-

δάσκει καὶ φανερόναι αὐτὸ πού σᾶς εἶπα ὅτι δηλαδὴ ἢ προσφορὰ τοῦ δασκάλου εἶναι αὐτὴ πού βοηθεῖ τὸ παιδί περισσότερο καὶ ὄχι τόσο οἱ γονεῖς.

Ἦταν μιὰ μητέρα ἀπὸ τὴν Σμύρνη μὲ ἕνα παιδί ὀρφανό. Οἱ καιροὶ ἀρκετὰ δύσκολοι. Καὶ ἦταν πάρα πολὺ φτωχὴ. Ἡ μητέρα μὲ δυσκολία τὰ ἔφερνε γύρω. Ἀναγκαζόταν νὰ ἐργάζεται σκληρὰ καὶ γιὰ πολλὰς ὥρες. Ἔτσι τὸ παιδί ἔμενε μόνο του στὸ σπίτι. Γιὰ νὰ μὴν κλαίει τὸ παιδί καὶ νὰ μὴν κάνει φασαρία, ὅσο ἔλειπε, στὸ χρόνο τῆς ἀπουσίας της, ἡ μητέρα του, τοῦ ἔδινε οὔζο. Τὸ παιδί ἔπινε τὸ οὔζο, ζαλιζόταν καὶ κοιμόταν. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως ἦταν φοβερό. Τὸ παιδί ἔγινε ἀλκοολικό. Τὸ παιδί ἔμαθε στὸ οὔζο, τοῦ ἔγινε συνήθεια καὶ ἔπινε ἀκόμα κι ὅταν μεγάλωσε. Ὅμως ὁ δάσκαλος πού εἶχε τὸ παιδί στὸ Δημοτικὸ καὶ ἦταν σωστὸς δάσκαλος, πρόσεξε τὸ μαθητὴ του. Εἶδε ὅτι κάτι δὲν πήγαινε καλὰ μὲ τὸ παιδί, διαπίστωσε τὸ πάθος του καὶ ἐνδιαφέρθηκε γι' αὐτό. Κάλεσε τὴν μητέρα του καὶ συζήτησαν γιὰ τὸ παιδί. Τὴν συμβούλεψε νὰ σταματήσει τὴν τακτικὴ πού εἶχε. Νὰ σταματήσει νὰ δίνει οὔζο στὸ παιδί, γιὰ τὸ εἶχε καταστρέψει. Καὶ πράγματι ἡ μητέρα μὲ τὴν συμβουλὴ τοῦ δασκάλου βοήθησε τὸ παιδί της, τὸ ὁποῖο σιγὰ -

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 95 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5 τεύχους.

41. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ καρπῶν τοῦ Πνεύματος, σελ. 273 καὶ 413 μεγάλ. σχήμ.

42. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Διονύσιον περὶ Δεσποτικοῦ Θεοῦ αἵματος, σελ. 274 καὶ 413 μεγάλ. σχήμ.

43. Τοῦ αὐτοῦ, συλλογισμοὶ δέκα ὅτι οὐκ ἔστι πῦρ καθαρτήριο, σελ. 277 καὶ 320 Δ' μεγάλ. σχήμ.

44. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁμιλία ἐπὶ κοιμήσει Μακαρίου Κορωνᾶ, σελ. 279 καὶ 257 Δ' μεγάλ. σχήμ.

45. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐρωταποκρίσεις περὶ ψυχῆς, σελ. 283.

46. Τοῦ αὐτοῦ, ἀπαντήσεις πρὸς Λατίνους περὶ πουργατορίου, σελ. 295.

47. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ τῶν ἀγγέλων κατὰ Ἀργυροπούλου, σελ. 381.

48. Ματθαίου Μητροπολίτου Μυρέων ἀκολουθία εἰς Γρηγόριον Δεκαπολίτην, σελ. 389.

49. Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, πρὸς Παῖσιον ἐπιστολὴ καὶ στίχοι, σελ. 344.

50. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Μάξιμον Μαργαρίνιον στίχοι, σελ. 345.

51. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπίγραμμα δεκτικόν, σελ. 345.

52. Μελετίου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Πηγαῖ, περὶ θείας Εὐχαριστίας, σελ. 351, 377 καὶ 431, Δ' μεγάλ. σχήμ.

53. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ Ἀχράντων Μυστηρίων, σελ. 355.

54. Τοῦ αὐτοῦ, διατριβή, σελ. 387.

55. Μητροφάνους Κριτοπούλου, Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ΚΖ' ἐπιστολαί, σελ. 403.

56. Τοῦ αὐτοῦ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ χητέλεσητε, σελ. 425.

57. Μητροφάνους Κριτοπούλου Πατριάρχου, ἐπιστολαὶ εἰς Ἀνδρέαν Δονιέρον, σελ. 429.

58. Μιχαὴλ Γλυκᾶ πρὸς Μάξιμον Σμενιώτην περὶ ἀζύμων, σελ. 439.

59. Παῖσιου Ρόδου, ἐγκύκλιος, σελ. 343.

60. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων ἐκ τῶν Συνοδικῶν, σελ. 168.

(Συνεχίζεται)

σιγά θεραπεύτηκε. Βλέπετε ότι, εάν ο δάσκαλος δέν ήταν καλός και δέν τὸ εἶχε προσέξει, τὸ παιδί θά καταστρεφόταν και ἡ ζωὴ του θά εἶχε τρομερὴ κατάληξη.

Δοξολογία πρὸς τὸν Θεό.

Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἕνα γεγονός με ἕνα πολὺ ταπεινὸ και πιστὸ ἄνθρωπο. Ἦταν λαϊκὸς και τὸ θαυμαστὸ σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ μεγάλη του πίστη, ὡστε νὰ ἀναστήσει ἕνα νεκρὸ. Τὸ 1964 ἐπέστρεψα στὸ Ὄρος ἀπὸ τὸ Σινᾶ πὸν βρισκόμουν και ἐγκαταβίωσα στὴν Μονὴ Ἰβήρων. Τὸ 1965 ἤμουν ὁ δικαῖος¹⁹ τῆς μονῆς. Ἐνα μεσημεριᾶκι, λοιπόν, εἶδα ἕναν ἄνθρωπο, λαϊκὸ, ὁ ὁποῖος στεκόταν ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Δέν ἤθελε νὰ ἐνοχλήσει τοὺς ἀδελφούς τῆς μονῆς και περιμένε ἔξω. Σάν τὸν εἶδα τοῦ μίλησα. Φαινόταν ἀρκετὰ κουρασμένος και τὸν πῆρα μέσα νὰ συζητήσουμε και νὰ τοῦ προσφέρω κάτι γιὰ νὰ ξεκουραστεῖ. Ὁ ἄνθρωπος, ὅμως, μοῦ εἶπε πὼς δέν ἤθελε και δέν χρειαζόταν τίποτα· παρὰ μόνο ἕνα. Ἦθελε νὰ τὸν βοηθήσω, νὰ τοῦ πῶ τὸν τρόπο, πὼς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεό. Καὶ βέβαια τὸν ἐνεθάρρυνα στὴν ἐπιθυμία του. Τὸν ρώτησα, ποιὸς ἦταν ὁ λόγος πὸν τὸν ἔκανε νὰ ἔλθει μέχρις ἐδῶ και νὰ ζητεῖ κάτι τέτοιο. Καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοῦ διηγήθηκε τὰ ἑξῆς: Ἦταν ἕνα ὀρφανὸ παιδί, φτωχὸ και χωρὶς κανένα στὸν κόσμον νὰ τὸ νοιάζεται και νὰ τὸ φροντίζει. Δούλευε, λοιπόν, στὸ λιμάνι και ἔκανε διάφορα θελήματα. Ὅταν μεγάλωσε, τοῦ βρῆκαν μιὰ καλὴ κοπέλα. Παντρεύτηκαν και ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πῆγε σὺγαμπρος. Ὅμως ὁ πατέρας τῆς κοπέλας δέν ἦταν ἄνθρωπος ἤρεμος, τῆς Ἐκκλησίας. Δυστυχῶς ἦταν βλάσφημος, ὥσπου μιὰ μέρα πέθανε, ξαφνικά. Καὶ βέβαια πέθανε ἀμετανόητος. «Ὅταν τὸ πληροφορήθηκα, γέροντα», συνέχισε ὁ ἄνθρωπος με κλάμματα στὰ μάτια, «λυπήθηκα πολὺ. Στενοχωρέθηκα πὸν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔφυγε ἀπροετοίμαστος και δέν θά ἔσωσε τὴν ψυχὴ του. Καὶ παρακάλεσα τὸν Θεὸ νὰ σπλαγχνισθεῖ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Τοῦ ζήτησα νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ ζήσει γιὰ νὰ ἀγωνισθεῖ και νὰ καταφέρει ἔτσι νὰ σώσει τὴν ψυχὴ του. Καὶ ὁ Θεὸς με ἄκουσε ἐμένα τὸν ἁμαρτωλὸ και τὸν ἀνέστησε. Ἀλλά, τώρα, δέν ξέρω πὼς, με ποῖο τρόπο νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸ πὸν με ἄκουσε. Θέλω, λοιπόν, γέροντα, νὰ με βοηθήσεις πάνω σ' αὐτό. Γι' αὐτό, ἀκριβῶς, τὸν λόγο ἦλθα ἐδῶ».

Ἀκοῦτε, παιδιά μου; Δέν εἶχε καταλάβει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τί ἔκανε. Ὅτι ἀνέστησε ἕναν ἄνθρωπο. Ὅτι εἶχε κάνει κάτι πολὺ μεγάλο και θαυμαστὸ. Τὸ μόνο

πὸν τὸν ἐνδιέφερε και αὐτὸ μόνο σκεφτόταν ἦταν νὰ βρεῖ τρόπο νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεό. Καὶ με ἀφορμὴ τὸν ἄνθρωπο αὐτό, σᾶς λέω νὰ ξέρετε, ὅτι ὁ Θεὸς δέν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο ποτέ. Πάντα φροντίζει γιὰ τὸ δημιούργημά του. Ἀγιάζει και αὐτὸν και τὸ ἐπάγγελμά του.

Ὁ ἀγὼνας γιὰ τὸν ἀγιασμό.

—Γέροντα, εἶναι ἀρκετὰ δύσκολο σήμερα ν' ἀγιάσει κανεὶς. Ἀκόμα και τὸ νὰ ἀγωνίζεται εἶναι δύσκολο. Θὰ θέλατε νὰ μᾶς πείτε, τί νὰ κάνουμε ἐμεῖς...

—Σήμερα ὅλοι κοιτάζουμε πὼς ν' ἀγιάσουμε με ὅσο γίνεται λιγώτερο κόπο. Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, με ἐπισκέφθηκε ἐδῶ ἕνας ἄνθρωπος. Φοροῦσε μαῦρο κουστούμι, εἶχε ἄσπρο κολλάρο γύρω ἀπ' τὸ λαιμὸ του, με κοντὰ τὰ μαλλιά του και περιποιημένο τὸ πρόσωπό του χωρὶς γένεια. Ἦρθε, με χαιρέτησε, κάθησε και πιάσαμε κουβέντα. Τὸν ρώτησα τί εἶναι, τί δουλειὰ κάνει. Καὶ τί λέτε ὅτι μοῦ ἀπάντησε; Κρατηθεῖτε. Μοῦ ἀπάντησε, πὼς ἦταν ἱερωμένος και πὼς ἐρχόταν ἀπ' τὴν Ἀμερικὴ. Μὰ γίνονται αὐτά; Δέν μπορῶ νὰ καταλάβω. Τί εἶδους ἱερέας εἶναι, ὅταν φοράει κουστούμι και δέν ἔχει ράσο; Κοιτάξτε, παιδιά μου. Σ' αὐτὰ τὰ θέματα πρέπει νὰ εἴμαστε πολὺ, μὰ πάρα πολὺ προσεχτικοί. Γιὰ σκεφτεῖτε. Πὼς εἶναι δυνατόν νὰ εἶσαι κληρικὸς και νὰ εἶσαι χωρὶς ράσα, γυμνός, ὅπως εἶναι στὴν ἐποχὴ μας οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι πὸν φοροῦν σορτσάκια. Προσέχετε, παιδιά μου. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι μεγάλο πράγμα. Δέν εἶναι κάτι ὀπλό, μικρὸ και ἐπιουσιῶδες θέμα. Δέν εἶναι ἡ ἱερωσύνη νὰ ποῦμε ὅτι «θὰ γίνει κι αὐτό». Ὁχι, δέν εἶναι ἔτσι τὰ πράγματα. Ὁφείλει κανεὶς νὰ εἶναι πολὺ σωστός. Δέν χωροῦν παιχίδια μ' αὐτὰ τὰ πράγματα. Γιατί, νὰ ξέρετε, ὅλα ἔχουν τὴ σημασία τους. Καὶ τὰ ράσα και τὰ γένεια, ὅλα γενικῶς, ἔχουν σημασία.

(Συνεχίζεται)

Κυκλοφορεῖ

ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

Μάρκου Α. Σιώτη

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶν 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ.
Κλαυθμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

19. δικαῖος: ὁ Γέροντας μᾶς καλόθετος, ὁ ὁποῖος διοικεῖ και ἐκπροσωπεῖ τὴν σκήτην γιὰ ἕνα χρόνον και ἔχει τὴν φροντίδα τοῦ Κυριακοῦ.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Καλή δύναμη!

ΠΡΟΣΦΑΤΩΣ κυκλοφόρησε το νέο έργο του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θηβών και Λεβαδείας κ. Γερωνύμου «Οί εγκαταστάσεις των Χιλιαστών στην Βοιωτία ή πώς ξεπουλιέται ή Έλλάδα». Έργο άγωνα και αγωνίας του καλού ποιμένου, ο οποίος άγρυπνεί υπέρ των ψυχών «ώς λόγον αποδώσω». Πλουσιότατο σε στοιχεία - νιοκουμένα, παρουσιάζει ανάγλυφα το σοβαρό πρόβλημα που τα τελευταία χρόνια ταλαιπωρεί τον βοιωτικό λαό, καθώς τεράστιες εκτάσεις στον εύφορο κάμπο των Θηβών —περιοχή Έλαιώνος και Άρματος— έχουν περιμανιωθεϊ, άποτελώντας το γκέιτο των Χιλιαστών με τα κίτρια πολλαπλών χρήσεων και δυνατοτήτων. Στις σελίδες του βιβλίου φαίνεται ή άδιαφορία(;) κάποιων ισχυρών και ή σκανδαλώδης χαριστική τους διάθεση, άπέναντι στην καταπάτηση τόσο του θείου όσο και του ανθρώπινου νόμου.

Συνομιλώντας ο Σεβασμιώτατος κ. Γερώνυμος με τον Μανώλη Μελινό στα πλαίσια της έκπομπής «Το χιές στο σήμερα για το αύριο» στο Ραδιοφωνικό Σταθμό της Έκκλησίας της Έλλάδος (89,4 FM) αποκάλυψε σοβαρά στοιχεία για τη δραστηριότητα στο θηβαϊκό κάμπο. Άνέφερε επίσης ότι τα έσοδα από την πώληση του βιβλίου θα διατεθούν για την άνέγερση Γερού Ναού —δίπλα στις εγκαταστάσεις των Χιλιαστών— επ' όνόματι των Βοιωτών Άγίων, καθώς επίσης και άντιχιλιαστικού κέντρου στην Γερά Μονή Έυαγγελιστρίας.

Καλή δύναμη, Σεβασμιώτατε!

200 + 200 = 400;

Ω έπουράνιος χείρα!
Σε δλέπω κνδεροούσαν
τά τρομερά πηδάλια
και των ήρώων αί προΰραι
ιδού, πειτούν.

Θεομότατον τον πόθον
εφύτευσας της δόξης
εις την καρδίαν των τωρώνων σου,
Ω Έλλάς και καλείσαι
Μήτηρ ήρώων.

Νοείς; Τρέξατε, δεύτε
οί των Έλλήνων παίδες,
ήλθ' ο καιρός της δόξης.
Τους εύκλεείς προγόνους μας
ας μιμηθώμεν.

Διακόσια χρόνια από τη γέννηση του Άνδρέα Κάλβου. Διακόσια τα μηνύματα από τις τρεις στροφές. Τετρακόσια τα χρόνια της σκλαβιάς. Τα μάτια των Νεοελλήνων είναι άραγε τετρακόσια;

«Άλτ! Ναρκω...πέδιο»!

ΔΕΝ ΘΑ ΠΑΨΟΥΜΕ να στηλιτεύουμε το πολλαπλό έγκλημα που διαπρατίουν οι έμποροι των ναρκωτικών (αυτό το «λευκός θάνατος» δεν το καταλάβαμε ποτέ· λές κι έχει χρώμα ο θάνατος, λευκός, κίτρινος, πράσινος, με βούλες κ.λπ.), στη σπονδυλική στήλη του έθνους που είναι οι νέοι μας. Καθημερινά πληροφοροούμαστε τις φοβερές επιδόσεις και τις επινοήσεις των εμπόρων του θανάτου. Είναι —τις πιο πολλές φορές— ασύλληπτες από τον κοινό νοϋ, οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν. Δροϋν ακόμη και στο χώρο των μικρών μαθητών. Ξεκινούν από την δωρεάν «δόση» και καταλήγουν να τους κατανοϋν «θαποράκιω».

Πολλοί και διάφοροι είναι οι τρόποι που διακινούνται τα ναρκωτικά. Είτε καταπίνοντάς τα σε ειδική συσκευασία, είτε μέσω της πλαστικής χειρουργικής! Κάτω δηλαδή από το δέρμα, στο γόνατο ή στο βραχίονα! Άλλος τρόπος, είναι μέσω... πιωμάτων! Πέθανε κάποιος στο έξωτερικό, του βάζον μεσα το ναρκωτικό, τον ταριχεύουν και στέλνουν το πιώμα, το οποίο συνήθως δεν ελέγχεται!... Άκόμη και μέσω... βρεφών. Βρέφη νεκρά, ταριχευμένα, τα όποια περνάνε από τα άεροδρόμια...

Χρειάζονται κι άλλα στοιχεία;

Για ό,τι άφορά στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να απευθύγεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», όδός Ίωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Άθήνα — Τηλ. 72.18.308.